

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 4/375 | GODINA XXXVI | CIJENA 10 KN

TRAVANJ 2017.

„Ja sam kruh života“ (Iv 6, 48)

Poštovani čitatelji,

u duhu vazmenog vremena još uvijek doživljavamo radost vjere u Isusovo uskrsnuće. Liturgija nam tijekom cijelog ovog vremena donosi tekstove Svetoga pisma nadahnute Isusovim uskrsnućem i svjedoči o tom izvanrednom Božjem djelu koje daje smisao cijeloj ljudskoj povijesti. Jedan je od ljepih tekstova Svetoga pisma u ovom vremenu i tekst sv. Luke o dvojici Isusovih učenika koji na putu u selo Emaus u trenutku lomljenja kruha prepoznaju uskrslog Isusa Krista. U ovom lijepom tekstu sv. Luke kao da se zrcali sva ljepota i značaj cijelog vazmenog vremena. Ovo je vrijeme posebno obogaćeno u mnogim našim župama slavlјima primanja sakramenta Euharistije, isповijedi i potvrde. Iz nedjelje u nedjelju u našim će crkvama pravopričesnici prvi put u životu pristupiti euharistijskom stolu. Prije toga, također, prvi će put u svome životu doživjeti radost pomirenja i oprštanja u sakramentu svete isповijedi. U svemu tome itekako je važna uloga sviju nas. Ponajprije nas svećenika, koji se nećemo ponašati kao vrhovni vladari sakramenata i vlasnici Božjih milosti,

već ćemo upravo služenjem, strpljenjem i poštovanjem svakoga djeteta i svake osobe nastojati biti znak Božje dobrote i milosti. Nadamo se da će i naši roditelji shvatiti važnost vlastitoga primjera pa će tako pomoći da njihovo dijete doživi radost življenja vjere i života u vjeri. Isto tako, to je prigoda da i naše župne zajednice dožive ova slavlja kao znak Božjega djelovanja i da s radošću primaju u puno zajedništvo vjere nove mlađe članove. Pitanje je, međutim, jesmo li doista svi mi svjesni i svoje vlastite odgovornosti. Hoće li ta slavlja svima nama biti znak i poticaj da dosljednije i živje sudjelujemo u životu naših zajednica kako bismo gradili zajednicu okupljenu u Isusovo ime koja se ponosi svakim novim članom? O svemu tome ovisi hoće li svi oni, koji ovih dana budu pristupili euharistijskom stolu, prepoznati samoga Isusa Krista u lomljenju kruha? Hoće li svi oni, koji su se nastojali na vjeronauku i župnoj katehezi bolje upoznati s vjerom i Riječju Božjom poput učenika na putu u Emaus nakon susreta s Isusom, doživjeti pravu radost? Učenici su nakon susreta s uskrslim Kristom krenuli natrag, ususret svojoj braći, ozareni i ohrabreni kao novi ljudi u želji da tu svoju radost podijele sa svojom braćom. Zar to nije i želja sviju nas da naša djeca i mladi dožive pravu radost susreta s Isusom Kristom u sakramentima koje primaju? Na svima je nama da učinimo sve što je u našoj moći da ta lijepa slavlja ne budu samo formalnost. Da ne budu samo

lijepi običaji i folklor, već odraz života u vjeri naših obitelji i naših župnih zajednica. Samo će tako i svaka naša župa i svako naše mjesto biti Emaus koje nas hrabri i raduje i koje nas čini boljima i sličnijima Isusu Kristu čije nas uskrsnuće nadahnjuje. Poštovani čitatelji, pred nama je za mnoge najljepši mjesec u godini, mjesec svibanj. Za njegovu ljepotu zaslužna je i tradicija Crkve koja nam posebno u tome mjesecu stavlja pred oči lik Blažene Djevice Marije. Ljepota svibanjskih pobožnosti, marijanskih pjesama pa i rascvjetale prirode kao da nas želete izdici iz svagdanjih briga, životnih muka, poteškoća i loših vijesti koje nas svakodnevno susreću. Jednostavnost i snaga Marijine vjere poručuju nam da smo snagom vjere pozvani odgovoriti na sve nevolje života. Ako smo poput Marije spremni svoj život i svoju budućnost staviti u Boga, u koga vjerujemo, onda više nismo sami, onda je s nama Bog. Ako imamo snage izvršavati Njegovu vjeru i poput Marije reći: „Neka mi bude po Tvojoj riječi“, onda ćemo i na svoj život i na svijet oko nas gledati drugačijim očima. Ne očima straha i neizvjesnosti, već poput Marije očima nade, vjere i ljubavi. Neka nam, poštovani čitatelji, vrijeme, u kojem živimo i koje nam Bog daruje, bude prožeto Božjom milošću i snagom da bismo svoje poslanje što dostojanstvenije živjeli.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulske biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika: Željko Mrak

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Vilim Grbac, Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863,
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr
ladonja@josipturcinovic.com

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

IBAN HR7023800061147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

SWIFT ESBC HR 22

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Prva društvena mreža mladih katolika: Mrežalica

ZAGREB Uoči Susreta hrvatske katoličke mlađeži u Vukovaru, Studentski katolički centar (SKAC) pokrenuo je novi projekt „*Mrežalica*“ – prvu društvenu mrežu mladih katolika. Ona će biti preslika stvarnoga života Crkve – ponajprije župnih zajednica, te potom i svih drugih: udruga i pokreta, kao i svih aktivnosti i stvarnog života svake zajednice. Na njoj će se lako moći pratiti sva događanja, najave, obavijesti i druge važne informacije na razini župa ili biskupija Crkve u Hrvata, pronaći duhovne sadržaje, dobre kolumnе, i pregled drugih važnih vijesti i zbivanja. Na „Mrežalici“ će se nalaziti detaljni i istiniti profili tisuća mlađih sa svim onim što oni jesu, što vjeruju, misle, čine, rade, mole, vole; i vidjeti njihove stavove, ideja, inicijative i aktivnosti. Registracija korisnika „Mrežalice“ počela je u petak 28. travnja na adresi www.mrežalica.hr (IKA/L)

Superpametni klerički mobiteli

Tehnika stalno ide naprijed. Najviše iznenađenja ima na području telekomunikacija u klerikalnim krovovima. Tako mi kolega pokazuje: „Evo, gledaj sam, koliko sam ga puta zvao! Vidiš! Preko deset puta. Ma ni da bi trepnuo! Ni da bi poslao poruku...bilo što...samo da znam da je informiran...Ništa! I sad ti radi! Organiziraj! Kad ga poslje pitam, što je bilo, ne daje odgovora...ili tvrdi da ništa nije primio...ili nije od silnih poziva, koji mu dođu, moje razaznao... Ili: „Ma daj, molim te, ne dosađuj mi... Pusti sad to... A ja mu kažem da ga ne zovem da bih mu pričao viceve, ni da bih koga ogovarao, već za ozbiljne stvari i potrebe od zajedničkog interesa... Drugi put on „zaboravi“ mobil bilo gdje, treći ga put stiša pa ga čitav dan ne otvara... I ne pada mu na pamet da poslje nazove, da pita zašto sam ga tako uporno nazivao, da se ispriča, da zažali, da zamoli oprost... Ne, kao da ništa nije bilo.“ Kažem ja ovom tipu što se žali: „Pa možda si ti stvarno dosadan? Možda si svaki čas nazivao bezveze, pa si čovjeku dojadio i ne želi ti se više javljati. Ne želi da ga više maltretiraš. Možda ti vršiš nad njime „telemobing“? Jesi li o tome razmišljao? O nekakvoj, mogućoj, tvojoj krivici?“ „Jesam, ali kad mi se za istu stvar žale i drugi, znam da nije u pitanju moja dosadnost, iako znam i prihvaćam da sam ponekad, htio-nehtio, dosadan.“ Tu ti je, dragi moj, nešto drugo u pitanju. Sofisticirana tehnologija! Klerici imaju superpametne mobitele, kakve

nemaju, i ne mogu imati, svjetovnjaci, ma kako bogati bili, osim ako prođu specijalnu klerikalističku obuku. To zna i papa Franjo! Zato se toliko obara na klerikalizam. Zato toliko govori protiv svjetovne pobožnosti. Zna on dobro za ono mrmljanje kad zvoni mobil: „Samo ti zvoni, ako hoćeš i do sudnjeg dana!... Opet taj, dosadnjaković!... Nema me!“ Zna Papa da klerici imaju takve fine mobitele koji imaju specijalne aplikacije pa u samom pozivu „namiriš“ tko zove i je li dostoјan odgovora, kontakt... Imat će u njemu zanimljivosti, isplativosti, zabavnosti ili ga je bolje ignorirati, otkačiti, zanemariti... Možda je bolje otezati s odgovorom, zatezati, odugovlačiti dok pozivatelj sam ne odustane. A onda, tko mu je krv što nije bio dovoljno uporan, što je posustao... Da se još samo malo potrudio, kontakt bi se bio uspostavio. Ovako?! Nikom ništa!

Gospoda X pita me za kolegin broj (mobilata). Kažem joj ga. Ona kaže da zove taj broj već nekoliko dana i piše poruke da joj se gospodin javi, ali od njega ni glasa ni slova. Zato mi se obratila jer se boji da zove pogrešan broj. Želi naručiti svetu misu za pokojnog supruga i zato zove dosta rano, kako bi misa bila u željeno vrijeme, a župnik se ne javlja. Poslje joj kaže da je trebala zvati davno prije. „Evo, zovem, ali odgovora nema!“ Ona jedna još ne zna da kolega ima superpametni mobil koji ju je „okarakterizirao“ kao potencijalnu opasnost za njegov mir i automatski ju je isključio iz mogućnosti bilo kakva kon-

takta. Druga zove jer želi ići na misu, a nije sigurna, jer župnik često mijenja (već zapisane i najavljenе!) i dane i sate služenja mise, hoće li danas biti misa. Ali kontakta nema pa nema ni nakon prvoga poziva, ni za deset minuta, ni za petnaest, ni za pola sata, ni za dva sata... poslije je bilo kasno. Ni drugi, ni treći se dan gospodin nije udostojao vidjeti što je stranka trebala. „Pitam se: da je moj bližnji na samrti i ja zovem svećenika iz te potrebe, što bi bilo? Ili da mi je, ili nekom mome, hitan duhovni razgovor, savjet, ispovijed?“ „A vi, svećenici, znate nama laicima, ukućanima, redovnim vjernicima prigovarati da nam ‘naši odu s ovoga svijeta nepripravljeni, neproviđeni!“

Treći primjer: turistički vodič želi informaciju kad je crkva otvorena ili se želi dogоворити за to, želi informaciju kad će biti misa jer su neki turisti željni mise... Superpametni mobil, tj. ta aplikacija, odmah „locira“ da će biti nevolje, da će se njegov vlasnik trebati dekomodirati pa on, mobil, uporno odbija poziv, beskonačno puta. Svaki bi se živi rob, koliko god bio beščutan, „slomio“ pod ovom upornošću i konačno javio, izderao se, opsovao, dao neki znak života. Ovo „tehničko čudovište“ nema milosti. Koliko osjećaja povrijeđenosti, poniznja, bahatosti, neiskrenosti, sebičnosti, indiferentnosti od osoba koje se tobože zalažu baš za suprotne vrijednosti!

Dobar pastir

Jedna od najljepših i najpoznatijih biblijskih slika jest slika dobrog pastira.

Nalazimo je u važnim i upečatljivim starozavjetnim i novozavjetnim tekstovima. Često pjevan Psalm 23 meditacija je upravo na tu temu: „Gospodin je pastir moj“. Taj psalm pripada „psalmima pouzdanja“, nastao je iz duboka iskustva pouzdanja u Boga, a u čitateljima i moliteljima otvorena srca rađa isti osjećaj predanja i vjere. No, pouzdanje je puno više od emocije – iako je prožeto osjećajem sigurnosti, izvire iz duboka i konkretna iskustva Božje blizine, koja čovjeka obavlja, štiti, daruje mu pogled na svijet u kojem sve teškoće, nesigurnosti, pogibelji postaju malene i nebitne pred sigurnim štitom Božje dobrote. Nije psalmist slučajno odabrao sliku pastira kako bi izrekao osjećaj pouzdanja. Slika se pastira često koristila u antičkoj književnosti kako bi se njome opisale karakteristike vladara, kraljeva. Loši vladari bili su poput loših pastira: umjesto da za njega brinu, narod su darivali nebrigom, zapuštali su one koji su im bili povjereni, gledajući samo svoju korist. U tom negativnom smislu o lošim pastirima govori i prorok Ezekijel: „Ovce moje postadoše plijen i hrana zvijerima, nemajući pastira, dok pastiri moji ovaca mojih ne traže, nego sami sebe pasu, a ne pasu stada mojega.“ (Ez 34,8) Pastiri koji sami sebe pasu, a ne pasu stado sebični su pastiri, podlegli svojim slabostima, strahovima i egocentrizmu te su svoju snagu stavili u službu svojeg

blagostanja, umjesto u službu zaštite slabijih. Loši pastiri, o kojima govori Ezekijel, ljudi su koji su zloupotrijebili svoj položaj. Trebali su biti jaka karika u lancu povjerenja. No, sami nisu imali dovoljno vjere i iznevjerili su poslanje na štetu slabijih koji su im bili povjereni. Nasuprot takvima govori se i o dobrim pastirima, onima koji će po Božjoj volji pasti narod: „Postavit ću im jednoga pastira koji će ih pasti, slugu svoga Davida: on će ih sam pasti i bit će im pastir.“ (Ez 34,23). Taj je dobar pastir ponajprije dobar Božji sluga, od Boga ljubljen i u Boga zaljubljen. I iz tog odnosa ljubavi između Boga i pastira – rađa se i ljubav pastira prema Božjem stadu. Zato Ezekijel govori o pastiru Davidu – evocira sjećanje na čovjeka koji je u svojoj ljudskoj slabosti i grešnosti pred Bogom ostao u stavu ljubavi i povjerenja, iščući čisto srce iznad svega, kao što čitamo u Psalmu koji se Davidu pripisuje „čisto srce stvori mi Bože“ (Ps 51,12). Čisto, ili pročišćeno, srce pastira spremno je pokazati ljubav prema povjerenu mu stadu. I o Bogu se u Starom zavjetu govori kao o pastiru: On sam obećava da će pasti svoj narod, brinuti se za njega osobno: „Sam ću pasti ovce svoje i sam ću im dati počinka – riječ je Jahve Gospoda.“ (Ez 34,15). U tom je svjetlu razumljivo da se i u Novom zavjetu ponovno koristi ta slika. U Matejevu evanđelju čitamo kako se Isus, vidjevši mnoštvo, „sažalio nad njima jer bijahu izmučeni i ophrvani kao ovce bez pastira.“ (Mt 9,36). Mnoštvo

naroda koje stoji pred Isusom bilo je bez prava vodstva, bez znanja, bez slobode, bez hrane, na vjetrometini prostora i vremena bez ikakve orijentacije. Stoga im Isus daje ono najbolje od sebe, svoju riječ, svoju pouku, kojom pokazuje brigu za njihov život i budućnost. Nekoliko redaka kasnije Matej će nam ispričati kako je Isus dao poslanje svojim učenicima, da propovijedaju i navještaju kraljevstvo Božje, oslobađaju opsjednute, liječe bolesne te ih poslao upravo ovim riječima: „Najprije se obratite izgubljenim ovcama Izraelovim“, kako bi podcrtao pastirsко poslanje svojih apostola. Sam je Isus svojim životom dao primjer poslanja dobrog Pastira: „Ja sam pastir dobiti. Pastir dobiti polaze život za svoje ovce.“ (Ivan 10,11) Na drugom će mjestu Isus pokazati kako pastir ide tražiti onu izgubljenu ovčicu te joj se, kad ju pronađe, raduje više negoli onima koje nije izgubio (Luka 15,4-6). Dobar pastir poznaće svoje ovce i one poznaju njega: „Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem i one idu za mnom.“ (Ivan 10,27). Poznavanje o kojem Isus ovdje govori nije nastalo ni iz čega: poznавanje nastaje u međusobnom druženju i zajedništvu, u bliskosti, u vremenu koje se međusobno daruje. To je dobar pastir, riječima pape Franje: „pastir koji miriše po ovcama“, zato jer je uvijek među njima, s njima te za njih daruje život svoj, zbog Boga koji ga je za to pozvao i posvetio kako bi bio svjedok Božje ljubavi i dobrote.

VISOKE OBLJETNICE ISTARSKE CRKVE

Ovo je godina visokih obljetnica istarske Crkve. Pred 70 godina na mučki je način ubijen blaženi Miroslav Bulešić. Prošlo je 70 godina od uspostave privremene Pazinske apostolske administrature te 40 godina od konačnog ujedinjenja istarske Crkve u jednu biskupiju. Naša biskupija predviđa niz događanja u svezi s ovom obljetnicom, na stručnoj i znanstvenoj razini, kao i na onoj općecrvenoj. Osim toga, uz sve ove obljetnice vezan je jedan od velikana istarske Crkve, biskup Dragutin Nežić, čiji su lik i djelo donekle zaboravljeni ili u najmanju ruku nedovoljno vrjednovani.

Pozitivni učinci ujedinjenja istarske Crkve

Što je značilo ujedinjenje istarske Crkve pod upravom jednoga biskupa, može shvatiti svatko tko je imalo upoznat s istarskom povijesti. Istarski je poluotok povjesno gotovo bio osuđen na podijeljenost, na društvenoj i crkvenoj razini. Strateški je položaj Istre uvijek mnogima bio primamljiv, kao da se radi o kolaču gdje svatko želi barem komadić za sebe. Nisu to bile samo zemljopisne podjele, nego i podjele na liniji nacionalne pripadnosti, raznih političkih i drugih interesa. Zanimljivo je da sve te podijeljenosti nisu uzrokovane željom ili htijenjem samih stanovnika Istre, nego su uzrokovane uglavnom izvana. Ni Crkva nije mogla biti izuzeta od tih podjela: sjeverni dio bio je pod upravom Pazinske administrature, a južni dio pod upravom istarskoga biskupa. Kada je papa Pavao VI. odlučio toj podjeli stati na kraj, naišao je na opće oduševljenje velike većine žitelja Istre. Masovno su pohrlili u Poreč proslaviti taj događaj. Ovo crkveno ujedinjenje nije bilo samo društveno važan događaj. Bilo je prije svega ostvarenje onoga što je jedan od temeljnih ciljeva Crkve uopće, tj. ujedinjavanje ljudi i vjernika, a ne uspostava bilo kakvih interesnih granica. Tako da je

to ujedinjenje imalo pozitivne učinke ne samo u smislu upravljanja Crkvom nego je u svijesti istarskih vjernika nosilo velik i pozitivan simbolički značaj. Nakon stoljeća podijeljenosti, istarska Crkva postaje jedna. Kakve je sve pozitivne posljedice taj događaj imao za Crkvu u Istri, da se naslutiti iz činjenice što je istarska Crkva postala rasadnik inteligencije. Mnogi su Istrani igrali značajnu ulogu u akademskim krugovima izvan Istre. Nastala su nova glasile Crkve, oživjela je nakladnička djelatnost, provedena je koncijska reforma na cijelom području Istre. Sve su to bili preduvjeti za to da je istarska Crkva kasnije mogla među prvima učiniti značajan iskorak u medijskom predstavljanju svoje djelatnosti, a bila je i među prvim biskupijama u Hrvatskoj koja je osnovala vlastitu gimnaziju.

„Modernost“ blaženog Bulešića

Možda još uvijek nismo svjesni kakve je moguće vjerske dobrobiti Crkvi u Istri donijelo mučeništvo Miroslava Bulešića i njegova beatifikacija. Kao da nismo dovoljno učinili na vrijednovanju njegova radikalna svjedočenja vjere. A zaista je rijetkost da jedan vjernički narod ima priliku na svojim oltarima vidjeti sliku blaženika koji je gotovo bio naš suvremenik. Crkva u Istri mora tu učiniti neki pomak. Ne radi se samo o većoj popularizaciji hodočašća u mjestu njegova života i mučeništva, što bi itekako bilo dobro, nego se još više radi o tome da njegova beskompromisna odlučnost i dosljednost u življenu vjere i svećeničkog poziva, jednom riječju njegova životna poruka, bude više prisutna u našim vjerouaučnim udžbenicima, na propovjedaonicama, susretima mladih, obiteljskim susretima, susretima svećenika. Lik i poruka jednog tako suvremenog odličnika vjere i poziva ne smije pasti u zaborav. Jednostavno stoga jer se s njim možemo lako poistovjetiti, usporediti, „odvagnuti“ svoju dosljednost i spremnost na

žrtvu zbog nekih idea i vrijednosti. Tu leži velika prednost u odnosu na sjećanje na nekog blaženika ili svetca koji je davno živio i čije su životne okolnosti bile sasvim drugačije od naših današnjih.

Veliki biskup Nežić

Biskup Dragutin Nežić, čovjek kojega je Crkva poslala u Istru u teškim trenutcima svoje povijesti, zasluguje mnogo više pozornosti od one koju smo mu pružili. Čovjek nije bio Istranin, ali je postao jedan od najboljih poznavatelja istarske povijesti, pogotovo povijesti Istre. Obišao je svaki kutak Poluotoka. Pisao je o Istri, Crkvi u Istri, njezinim ljudima, načinu života. Stopio se s Istrom. Potpuno se uklopio u način života i vjerovanja istarskog čovjeka. Žrtvovao se za Istru i njezinu Crkvu. I to u vremenima komunističkog poslijeratnog režima, kada je trebalo puno mudrosti i odvažnosti u obrani Crkve i njezinih prava. Možemo slobodno reći da je Nežić bio začetnik ujedinjenja Istre i Bulešićeve beatifikacije. Njegova je diplomatska mudrost nebrojeno puta spasila od stradanja, kako vjernike, tako i svećenike. U sjećanjima istarskih vjernika biskup Nežić ostaje sinonim za istinskog istarskog biskupa. I u njegovo je vrijeme prijetila velika opasnost podjele Istre, ovaj put po vjerskoj osnovi. S jedne je strane stajala komunistička mašinerija i ideologija sa svom mogućom aparatom, a na drugoj strani biskup Nežić, sam ili okružen nekolicinom najvjernijih, koji su branili dostojanstvo Crkve i njezinih vjernika. O biskupu Nežiću bilo bi moguće napisati knjige. Valjda zasluguje da mu ova generacija oda dužnu zahvalnost.

Nedjeljni program SHKM-a započeo molitvom na Memorijalnom groblju

VUKOVAR Nakon subotnjeg programa Susreta hrvatske katoličke mlađeži, koji je u župama Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji okupio oko 30.000 mladih, nedjeljni program 30. travnja započeo je molitvom predstavnika mladih, njih oko 10.000, na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru. Molitvu je predvodio predsjednik Odbora HBK za mlađe zagrebački pomoćni biskup Mijo Gorski.

Uz domaće đakovačko-osječkog nadbiskupa metropolita Đuru Hranića i umirovljenog đakovačko-osječkog nadbiskupa metropolita Marina Srakića u molitvi su sudjelovali i splitsko-makarski nadbiskup metropolit Marin Barišić, riječki nadbiskup metropolit Ivan Devčić, srijemski biskup Đuro Gašparović, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, dubrovački biskup Mate Uzinić, vojni biskup u BiH Tomo Vukšić, porečki i pulski biskup Dražen Kutleša, krčki biskup Ivica Petanjak, gospicko-senjski biskup Zdenko Križić, šibenski biskup Tomislav Rogić, umirovljeni šibenski biskup Ante Ivas, zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško, banjolučki pomoćni biskup Marko Semren, generalni vikar Đakovačko-osječke nadbiskupije mons. Ivan Čurić, generalni vikar Hvarsko-bračno-viške biskupije - delegat biskupa Slobodana Štambuka mons. Stanko Jerčić, generalni tajnik HBK mons. dr. Petar Palić, ekonom HBK mons. Enco Rodinis i ravnatelj Hrvatskog Caritasa mons. Fabijan Svalina. U duhu pročita-

nog odlomka iz evanđelja koji je navijestio tajnik Nadbiskupskog ordinarijata đakovačko-osječkog Dario Hrga, biskup Gorski je u nagovoru rekao kako je to poruka i na ovome groblju: „Život nije ovdje. Ovdje su bolne uspomene, ovdje smo dužni obnavljati prevažnim spomen na hrabre i drage ljudе, na ogromne žrtve, ali život nije ovdje. Znakovit je ovaj naš početak susreta na groblju sa snažnom porukom. Obično od oltara krećemo prema groblju, danas od grobova naših branitelja krećemo prema zajedništvu euharistije, prema životu, prema Kristu koji je nada naša. Zato ovdje ne tugujemo danas, nego ovdje

smo ponosni, zahvalni i puni nade. Ponosni smo na naše branitelje, ponosni jer su među nama stasali, živjeli i umrli ljudi spremni platiti najveću cijenu za slobodu, a bili su označeni znakom križa Kristova. Stojimo zahvalni u molitvi za njihove živote u vječnosti, zahvalni za domovinu koju po njihovoј žrtvi baštinkimo i koju želimo izgrađivati svojim časnim životom i marnim radom. Stojimo puni nade ne okrenuti prošlosti, nego budućnosti, nade da žrtva nije bila uzaludna, nade u povjerenje srdaca, nade u njihov i naš život u Bogu”.

Svjeće kod središnjeg križa

Nakon upućenih molitvenih zaziva za Crkvu – narod Božji, domovinu Hrvatsku, mlađe, sve sudionike SHKM-a i otkrivanje njihova životnog poziva te za preminule branitelje i sve pokojne, mladi predstavnici svojih nadbiskupija, upalili su svjeće kod središnjeg križa u znak molitve i pijeteta poginulima u Domovinskom ratu. Uime Srijemske biskupije svjeću je upala Vesna Uremović, Vrhbosanske biskupije Toni Sandro Martić, Krčke biskupije Benjamin Lovrenčić, Dubrovačke biskupije Tomislav Tomićić, Sisačke biskupije Nikola Likić, Splitsko-makarske nadbiskupije Antonio Grkeš, Hvarsko-bračno-viške biskupije Ante Eterović, Zadarske biskupije Ivan Anić, Varaždinske biskupije Stela Posavec, Mostarsko-duvanjske bi-

skupije Ante Penava, Trebinjsko-mrkanske biskupije Jure Lopin, Banjolučke biskupije Spomenko Hričak, Riječke nadbiskupije Ana Marija Antunović, Šibenske biskupije Andreja Pecollaj, Porečke i Pulske biskupije Kristijan Bazina, Zagrebačke nadbiskupije Petar Cigelj i Gospočko-senjske biskupije Eugenija Pintar. Nakon molitve mladi su formirali procesiju na čelu koje je bio Križ SHKM-a te su se, uz molitvu slavnih otajstava krunice, uputili do mjesta misnoga slavlja. Križ SHKM-a naizmjenično su nosili predstavnici Udruge djece poginulih branitelja, mladi i biskupi. (IKA/TU)

Euharistijsko slavlje – središnji događaj 10. susreta hrvatske katoličke mlađeži

VUKOVAR Na posebno uređenom prostoru kod dvorca Eltz u Vukovaru 30. travnja odvijao se središnji događaj jubilarnoga 10. susreta hrvatske katoličke mlađeži - euharistijsko slavlje koje je predvodio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit Đuro Hranić. U koncelebraciji su sudjelovali zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, apostolski nuncij u RH nadbiskup Alessandro D'Errico, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić, splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić, riječki nadbiskup Ivan Devčić, beogradski nadbiskup Stanislav

Hočevar, umirovljeni đakovačko-osječki nadbiskup Marin Šrakić te biskupi subotički Ivan Penzeš, srijemski Đuro Gašparović, varaždinski Josip Mrzljak, sisacki Vlado Košić, križevački vladika Nikola Kekić, bjelovarsko-križevački Vjekoslav Huzjak, dubrovački Mate Uzinić, vojni biskup u BiH Tomo Vukšić, krčki Ivica Petanjak, vojni biskup u RH Jure Bogdan, gospočko-senjski Zdenko Križić, šibenski Tomislav

Rogić, umirovljeni šibenski biskup Ante Ivas, zagrebački pomoći biskupi Ivan Šaško i Mijo Gorski koji je i predsjednik Odbora HBK za pastoral mlađih, potom predsjednik Odbora BK BiH za pastoral mlađih banjolučki pomoći biskup Marko Semren, izaslanik hvarskog biskupa Slobodana Štambuka mons. Stanko Jerčić i izaslanik požeškog biskupa Antuna Škvorčevića mons. Josip Krpeljević. U koncelebraciji su sudjelovali i tajnik Apostolske nunciature u RH mons. Janusz Blachowiak, rektor Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu preč. Božo Radoš, generalni tajnik HBK mons. Petar Palić, ravnatelj Hrvatske inozemne pastve dr. Tomislav Markić i delegati za pojedine zemlje, redovnički provincijali te tristotinjak stotina svećenika koji su dopratili mlađe hodočasnike. Misi su nazočili i gradonačelnik Vukovara Ivan Penava, vukovarsko-srijemski župan Božo Galić, ravnateljica Muzeja Grada Vukovara Ruža Marić te zastupnici Hrvatskog sabora i Europskog parlamenta kao i predstavnici prosvjetnoga, kulturnoga, znanstvenoga, političkoga, gospodarskoga i društvenoga života.

Riječ dobrodošlice izrekao je domaćin i predvoditelj slavlja nadbiskup Hranić

„Kako li je divno Božji Duh potaknuo poslanje naše Crkve i danas, 'od sva četiri

vjetra' ovdje u Vukovaru sabrao je 'Crkvu mladih' – na deseti Susret hrvatske katoličke mlađeži! Draga mlađosti! Tko da ne osjeti radost! Tko da je, u snazi Kristove nazočnosti, danas s vama ne podijeli! Dobro nam došli u Đakovačko-osječku nadbiskupiju - u Slavoniju, Baranju i Gorjani Srijem! Uime cijele naše nadbiskupije, uime svih vjernika, svake naše obitelji, i naših starih i bolesnih, uime svećenika, redovnika i redovnica, uime nadbiskupa u miru Marina, uime svih Vukovaraca, te sasvim osobito uime svih mladih naše nadbiskupije: Dobro došli u grad Vukovar, rekao je nadbiskup Hranić, pozdravljajući mlade iz svih (nad)biskupija u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, iz Vojvodine i hrvatske dijaspore diljem Europe, kao i skupinu mladih Poljaka iz župe Miklušovic Krakovske nadbiskupije.

Mladima se obratio apostolski nuncij D'Errico

Na početku mise mladima se obratio i apostolski nuncij D'Errico koji je izrazio

radost zbog nazočnosti na ovome važnom nacionalnom susretu katoličke mlađeži, „u kojem vidimo sakupljene nade Crkve Božje u Hrvatskoj i raznim zemljama“. Prisjetio se kako je prije tri godine bio u Dubrovniku kada je bilo najavljenovo da će se 10. SHKM održati u Vukovaru. „Primio sam to s posebnim osjećajima, zato jer ovih godina moje službe u Hrvatskoj mogao sam iskusiti što znači Vukovar ne samo za prošlost, nego i za budućnost, za Hrvatsku i za druge blize krajeve. Drago mi je da danas mogu sudjelovati na ovom važnom susretu, dragu mi je da se to poklapa s ovim važnim danima koje živim u vijesti koju mi je dao Sveti Otac da će dobiti novu misiju. Gledajući na vas, dragi moji mlađi, reći će Svetom Ocu da sam danas video još više: da sam video jedan krasan horizont za Crkvu i za Hrvatsku. I reći će Svetom Ocu da nosim krasna sjećanja i na ovaj današnji dan u kojem vidim živo svjedočenje u Crkvi i hrvatskome narodu. To je svjedočenje koje se nadodaje mnogim onim svjedočenjima koje sam mogao

živjeti i doživjeti proteklih godina“, rekao je nuncij D'Errico. Istaknuo je kako Sveti Otac prati molitvom ovo slavlje te upućuje najljepše želje biskupima, a osobito predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije, zatim svećenicima, redovnicima i redovnicama, pastoralnim djelatnicima i svim sudionicima ovog Susreta. A kao znak svoje posebne blizine želio je uputiti i poruku, koju je pročitao tajnik Apostolske nunciature mons. Blachowiak. U poruci koju je potpisao državni tajnik Svete Stolice kardinal Pietro Parolin ističe se kako „Naslijednik svetoga Petra želi da geslo susreta 'Krist, naša nada' (1Tim, 1,1) potakne želju za odgovorom na poziv Krista Gospodina, koji je pravi pratitelj i prijatelj na životnom putu, Onaj koji nikada ne osuđuje, nego istinski ljubi svakoga od nas. Ostati čvrstima u vjeri i u nadi u današnjem svijetu, zahtjevna je zadaća koja sa sobom nosi mnoge napore, no istovremeno ispunja srce radošću i ljubavlju. Upravo je u ovo uskrsno vrijeme znakovito uputiti se na hodocače, kako biste susreli Krista Uskrsloga koji vas čini sretnijima te vam pomaže da se vaš kršćanski poziv razvija, raste i iznova otkriva u susretu s Bogom i bližnjima. Dragi mlađi, Papa vas ohrabruje da otvorite vaša srca Bogu koji vas prati na životnom putu i tako čini čudesna djela, poučavajući vas što bi zapravo značila kršćanska nada, kako biste je mogli svjedočiti svugdje, a osobito u vašim zajednicama i gradovima“. Na kraju poruke zaziva se na mlade nebeski zagovor Blažene Djevice Marije, najvjernije Odvjetnice Hrvata i svetoga Ivana Pavla Drugog, Papa upućuje poseban apostolski blagoslov te poziva na molitvu za njega i njegovo služenje sveopćoj Crkvi. (IKA)

Zagreb domaćin 11. susreta hrvatske katoličke mladeži 2020. godine

**Zagreb vas čeka! U Zagrebu
vas očekuje bl. Alojzije
Stepinac! Dobrodošli svi u
Zagreb 2020. godine, poručio
je kardinal Bozanić i mladima
Zagrebačke nadbiskupije
povjerio organizaciju susreta**

VUKOVAR Nakon popričesne molitve na misi SHKM-a, zahvalu mladim hodocašnicima, njima oko 30.000, uputio je domaćin nadbiskup Đuro Hranić. „Hvala vama mlađima, vašim svećenicima i voditeljima vaših skupina što ste prihvatali hodocašnički napor i žrtvu te s različitim strana došli na ovaj susret mladih. Drago nam je što ste došli. Želimo vam ugodan ostatak boravka među nama danas i sutra. Ono što je dobro ponesite sa sobom u srcu, a naše propuste i pogreške nam oprostite“. Zahvalio je i biskupima za njihovo sudjelovanje prvoga dana po župama i na

ovome slavlju. Posebnu zahvalu uputio je domaćim svećenicima i mladima, župnim suradnicima te obiteljima u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji za sav trud i ljubav što su darovali mladima pristiglima iz drugih biskupija. Zahvalio je i članovima Nadbiskupijskog povjerenstva za pastoral mlađih što su u potpunosti domislili i organizirali ovaj susret: od predlaganja gesla susreta, do organizacije popodnevnog programa i večerašnjeg završnog koncerta. Nadbiskup Hranić izrazio je nadu da će mlađi okupljeni u Nadbiskupijskom zboru i mreži mlađih volontera ostati kao izvrstan plod i trajna baština ovoga Susreta hrvatske katoličke mladeži u Nadbiskupiji, te da će se nastaviti okupljati i rasti, s liturgijskom formacijom voditelja župnih zborova mlađih i probama pjevača, s formacijom župnih animatora i volontera iz redova mlađih, te okupljanjima i doprinosom životu Crkve i društva na regionalnoj i na nadbiskupijskoj razini. Zahvalio je i gradskim vlastima, kao i svima drugima koji su dali doprinos susretu. Mlađima se obratio i predsjednik HBK nadbiskup Želimir Puljić te izrazio radost zbog ovoga zajedništva. Podsjetio je kako su, potaknuti brigom za mlađe koju je pokazao sv. Ivan Pavao II., hrvatski biskupi prije 20 godina krenuli u ovo hodočašće s mlađima diljem domovine pod zastavom „S Kristom u treće tisućljeće”. U tom duhu se osvrnuo na protekle susrete te najavio Susret hrvatske katoličke mladeži 2020. godine u Zagrebu. Nakon što su mlađi Zagrebačke nadbiskupije od mlađih Đakovačko-osječke nadbiskupije preuzezeli „Križ mlađih”, okupljenima se obratio i zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

„Zagreb vas čeka!

„Danas je lijepo biti u Vukovaru. U Vukovaru koji je danas grad hrvatske mladeži. Zašto smo ovdje? Mi smo danas ovdje samo zbog jednog razloga, jer je Krist uskrsnuo i on je živ među nama, i mi ovdje okupljeni živi smo svjedoci Krista živog među nama. Ponosni smo, jer smo s Kristom i zato smo zajedno s Njim na ovom hodočašću”. Znakovitim je uputio na činjenicu da se ide od Vukovara, grada hrvatske žrtve i hrvatske slobode, prema Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske, gradu svih Hrvata. Kardinal je poručio mlađima: „Zagreb vas čeka! U Zagrebu vas očekuje bl. Alojzije Stepinac! Dobrodošli svi u Zagreb 2020. godine”, a mlađima Zagrebačke nadbiskupije povjerio organizaciju 11. SHKM.

Pismo papi Franji

S ovoga susreta mlađi su uputili i pismo papi Franji, u kojem između ostaloga stoji: „Ovim susretom, a napose današnjim radosnim slavljem euharistije upravo u Vukovaru, gradu koji je ne tako davno, zajedno s

mnogim krajevima naše domovine, prolazio tragična iskustva rata i razaranja, željeli smo posvjedočiti kako nas iskustvo i snaga vjere te zajedništvo u velikoj obitelji Crkve uvijek nadahnjuž životom. Stoga smo u središte svoga susreta, kao geslo stavili novozavjetni navještaj: ‘Krist, naša nada’ (1Tim 1,1). Samo u dubokom i prisnom zajedništvu s Kristom istinski se ostvaruju, obnavljaju i ispunjavaju naši ljudski životi. Na tu ste nas istinu snažno upozorili već u svojoj prvoj apostolskoj pobudnici, podsjećajući nas da ‘radost evanđelja ispunja srce i čitav život svakog onog koji susretne Isusa’ (EG 1). Susret i hod s njim izvor su prave radosti. To želimo živjeti i svjedočiti i na tome želimo graditi i obnavljati svijet, svoju domovinu, gradove i sela u kojima živimo. Gdje god su ljudska srca slomljena, gdje je dostojanstvo pogaženo, gdje su mržnja i nepravda već mnogo toga uništile, mi želimo donositi nadu – Krista i trajno

živjeti i svima svjedočiti njegovu ljubav”. Na kraju upućujući najsrdačnije pozdrave, izražavaju Papi duboku zahvalnost za svjedočanstvo koje pruža svojim životom i apostolskom službom, kao i za blagoslov koji je udijelio prigodom današnjega susreta. Neponredno prije blagoslova prevoditelj euharistijskoga slavlja mlađe je pozvao da molitvom izraze svoju životnu vjernost krsnom pozivu, a nakon blagoslova otpjevana je himna „Lijepa naša”. Liturgijsko pjevanje na euharistijskome slavlju SHKM u Vukovaru animirao je Nadbiskupijski zbor mlađih pod ravnateljem prof. Želimira Sušića. Zbor mlađih sastoji se od 240 pjevača iz 18 župa Đakovačko-osječke nadbiskupije. Zbor su pratili svirači grupe Noel, gudački orkestar Glazbene škole Franje Kuhača, Tamburaški orkestar Batorek i Matej Šibalić za klavijaturama. Središnje euharistijsko slavlje SHKM-a za gluhe osobe prevodila je Ilka Zadro. (IKA)

SHKM: Program u župama Đakovačko-osječke nadbiskupije

Sudionici SHKM-a tijekom programa upoznali su župu domaćina i mlađe koji su ih ugostili te su proveli vrijeme u molitvi i pjesmi

ĐAKOVO U župama Đakovačko-osječke nadbiskupije prvoga dana Susreta hrvatske katoličke mladeži 29. travnja u popodnevnim satima počeo je bogat i raznovrstan duhovni program. S mlađima su i nadbiskupi Hrvatske biskupske konferencije. Domaćin đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit Đuro Hranić sudjelovao je u programu u Slavonskom Brodu, a umirovljeni đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić u Đakovu. Predsjednik HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić sudjelovao je u programu u župi sv. Euzebija i Poliona u Vinkovcima, splitsko-makarski nadbiskup i metropolit Marin Barišić u župi sv. Petra i Pavla u Osijeku, varaždinski biskup Josip Mrzljak u župi sv. Jakova, ap. u Gunji, sisacki biskup Vlado Košić je u župi Bezgrešnog začeća BDM u Valpovu, dubrovački biskup Mate Uzinić u župi sv. Josipa radnika u Vukovaru, krčki biskup Ivica Petanjak u župi Uzvišenja sv. Križa u Osijeku, vojni biskup RH Jure Bogdan u župi sv. Rozalije, dj. u Ivanovcu, gospičko-senjski biskup Zdenko Križić u župi sv. Mihaela arkandela u Donjem Miholjcu, šibenski biskup Tomislav Rogić u župi BDM Kraljice mučenika u Vukovaru, umirovljeni šibenski biskup Ante Ivas u župi sv. Ilije proroka u Velikoj Kopanici, zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško u župi Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji, predsjednik Odbora HBK za mlađe zagrebački pomoćni biskup Mijo Gorski u župi sv. Filipa i Jakova, ap. u Vukovaru, banjolučki pomoćni biskup Marko Semren u župi sv. Lovre, dč. i mč. u Lipovcu, biskup Križevačke eparhije Nikola Kekić u grkokatoličkoj župi Krista Kralja u Vukovaru.

Sudionici SHKM-a tijekom programa upoznali su župu domaćina i mlađe koji su ih ugostili te su zajedno proveli vrijeme u molitvi i pjesmi sve do 22.30 sata. Tada je završio program u svim župnim zajednicama, kako bi se mlađi odmorili i pripremili za nedjeljni cijelodnevni program u Vukovaru. (IKA/TU)

JEDNOSTAVAN I SKROMAN ČOVJEK MONS. ANTUN BOGETIĆ, BISKUP U MIRU

U ranim jutarnjim satima, u srijedu, 19. travnja 2017. godine iz Svećeničkog doma „Betania“ u Puli brzo se proširila vijest o prelasku u vječnost mons. Antuna Bogetića, umirovljenog porečkog i pulskog biskupa.

On je već dugo godina bio stalni „stanovnik“ Svećeničkog doma, od 2006. godine po povratku iz Taiwana. Još je mnogo godina iz Svećeničkog doma odlazio na župe po Istri ili izvan nje, predvodeći slavlja, zamjenjujući svećenike. Bio je dugo vremena, dok mu je zdravljje omogućavalo, „kapelan“ mnogim pulskim župnicima i onima izvan Pule, kako je i sam govorio u šali. Nije mu to bilo teško. Rado je i s veseljem pomagao, bilo slaveći misu, bilo isповijedajući, pohađajući bolesnike... Bio je i na ovim prostorima, u posljednjim godinama svoga zemaljskog života, pravi misionar, kao i nekada po prostranstvima Chaca, u dalekoj Argentini. I kada su ga godine života i bolest „privezale“ za sobu, radni stol i krevet u Svećeničkom domu, bio je i dalje pun života, vedar i pričljiv, koliko su mu snage dopuštale, sa svakim koji ga je posjetio, sa svećenicima koji borave u Domu i s pozrtvovnim osobljem Doma koje mu je rado pomagalo, kao i s liječničim osobljem koje ga je pratilo. Strpljivo je nosio svoj križ bolesti. Nikada se nije tužio i bio je uvijek zahvalan svima. Doživio je 95. godinu života, 71. godinu svećeništva i 33. godinu biskupstva. Koliko li je samo mogućnosti imao na svom životnom putu govoriti o Bogu, Božjoj ljubavi, poticati ljudе na dobro, pozivati ih na obraćenje. A on je to činio stalno, jednostavno, nenametljivo. Ali, još više negoli riječima činio je to svojim djelima, brigom za svakog čovjeka, životnim svjedočenjem. I nije to moglo ostati nezapaženo. Mnogi, danas već stariji svećenici ili biskupi, bivši sjemeništari ili bogoslovi, rado ga se sjećaju i pričaju o njemu jer im je bio dobar duhovnik, uzoran vjernik, svećenik, biskup. Stariji ga se ljudi i danas rado sjećaju iz župa u kojima je djelovao. Očito je ostavio dubok i pozitivan trag. Kao svećenik i biskup

Sveti Otac je primio Vijest o preminuću Mons. Antuna Bogetića, porečko-pulskog biskupa u miru, te tom prigodom Vama Preuzvišeni, umirovljenom biskupu Mons. Ivanu Milovanu, čitavom kleru, redovnicima i redovnicama, bogoslovima i sjemeništarcima kao i njegovoj rodbini te svim vjernicima ove drage mjesne Crkve izražava svije iskreno suočenje u žalosti zbog odlaska ovog revnog Pastira.

Iako u miru, biskup Antun je bio aktivan do kraja svojega ovozemaljskog života. Kao brižan i marljiv otac, sve je svoje snage uložio za dobro naroda Božjega i Crkve porečko-pulske, izgrađujući je strpljivo i s ljubavlju. Osobitu je brigu posvetio misionarskom pozivu, posvećujući se kao umirovljeni biskup duhovnom rastu bogoslova na Tajvanu. Ostat će upamćena njegova duboka pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji i vjernosti Petrovim nasljednicima.

Dok slavimo svetkovinu Uskrstnuća Gospodinova, Vrhovni Svećenik upravlja svoje molitve Kristu, Pobjedniku nad smrću, da svoga vjernog slugu primi u vječni mir te mu podari nebesku nagradu, a Vama i povjerenoj Vam Biskupiji, od srca udjeljuje Apostolski blagoslov utjehe i nade.

**Kardinal Pietro Parolin
Državni tajnik Njegove Svetosti"**

sve je svoje snage i sposobnosti stavio u službu Crkvi, uvijek tražeći suradnike za pastoral, bilo djece, mladih, obitelji, starijih, novih duhovnih zvanja. Brinuo je i za sezonske radnike koji su ostavljali svoju obiteljsku, životnu sredinu i polazili u nepoznato, osobito u gradove uz more, radi zarade. „Pokrenuo“ je i izdavanje časopisa za mlade, poticao i svesrdno pomagao rad s mladima, prevodio i pisao knjige, članke... Gradio je crkve od kamena, kao i onu živu Crkvu zajednicu vjernika. Uvijek zdušno, založeno. Kao biskup osnovao je mnoge župe, ponovno otvorio pavlinski samostan u Svetom Petru u Šumi, otvorio Pazinski kolegij – klasičnu gimnaziju, Sjemenište Redemptoris Mater u Puli za neokatekumensku zajednicu, Svećenički dom u Puli, novu zgradu Biskupije u Poreču... I mnogi bi još mnogo toga mogli nabrojiti što je učinio, za što se zalagao, u čemu je uspio. A bio je velikodušan. I svoju je imovinu

„založio“ za širenje Kraljevstva Božjega, za gradnju crkvi, tiskanje knjiga. Ali ono po čemu će se mons. Antuna Bogetića još dugo pamtitи jesu njegova vrednina, otvorenost, jednostavnost u komuniciranju, spremnost da sasluša sugovornika i da mu iz bogata životnog iskustva udijeli dobar savjet. Uvijek je imao nešto lijepo reći, privući drugoga, oduševiti ga. I njegova spremnost na šalu kojom je uvijek kod slušatelja izazivao smijeh, radost. Sve je to stvaralo divnu sliku jedinstvena i neponovljiva mons. Antuna Bogetića.

Molitveno bdjenje i veličanstven sprovod

Potpričao je to i njegov veličanstven sprovod koji je bio u petak, 21. travnja 2017. godine. Zapravo, sprovod je započeo već dan ranije, u četvrtak, 20. travnja 2017. godine u 20 sati molitvenim bdjenjem uz odar pokojnika u pulskoj katedrali. Lijes s

pokojnikom dočekao je mons. Ivan Milovan, biskup u miru, koji je mons. Antuna Bogeticća naslijedio kao porečki i pulski biskup. Biskup Milovan je predvodio i Večernju uz mnoštvo vjernika. Pridružio im se i mons. Jure Bogdan, vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj. Mons. Ivan Milovan u prigodnoj je riječi istaknuo: „Temeljna

poruka naše vjere jest Kristova riječ: 'Ja sam uskrsnuće i život... Tko u mene vjeruje imat će život vječni. I ja ću ga uskrisiti u posljednji dan.' Poruka je to koja nam je u dobru i u zlu, u životu i u smrti poruka svjetla, ohrabrenja, utjehe i sigurne nade. Naš je biskup Antun tu beskrajno radosnu poruku kršćanske vjere živio, svjedočio i

naviještao cijelim životom i cijelog života... U toj je vjeri Isusovoj on nalazio radost i polet, snagu i smisao vlastitog života i poslanja. Cijeli njegov dug život, koji mu je Gospodin darovaо, bio je veliko služenje Bogu, Crkvi, narodu, čovjeku: riječu i djeлом, molitvom i radom, a na kraju je, kao pečat vlastitog predanja Bogu, došla nemoć i bolest, kada čovjek i ne može drugo doli – poput Krista na križu – ponavljati kratke strelovite molitve predanja u Očeve ruke. Zahvalujemo Bogu, 'od koga je svaki dobar dar', za plemenit svećenički i biskupski život s kojim se rastajemo. Neka mu Bog, Otac milosrđa, bude blag i milostiv.“ Molitveno se bdjenje nakon službenog dijela produžilo tijekom cijele noći. U petak, 21. travnja 2017. godine s početkom u 14 sati započela je sprovodna misa u pulskoj katedrali za pokojnog mons. Antuna Bogeticća. Okupilo se sedamnaest nadbiskupa i biskupa, preko sto trideset svećenika i redovnika, mnogo časnih sestara i vrlo mnogo vjerničkog naroda. Misno je slavlje predvodio mons. Ivan Devčić, riječki nadbiskup i metropolit, koji je u pozdravu izrazio i sučut uime Hrvatske biskupske konferencije.

„Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire.“(Rim 14,7-9)

Mons. Dražen Kutleša, porečki i pulski biskup, na početku je svoje homilije pozdravio pojunce sve nazočne nadbiskupe i biskupe i zahvalio svima. Bili su nazočni: apostolski nuncij mons. Alessandro D'Errico i mons. Martin Vidović, nadbiskupi mons. Ivan Devčić, riječki nadbiskup i metropolit, mons. Marin Barišić, splitsko-makarski nadbiskup i metropolit, mons Marin Srakić, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit u miru, mons. Alojz Uran, ljubljanski nadbiskup i metropolit u miru, mons. Vjekoslav Huzjak, bjelovarsko-križevački biskup, mons. Mate Uzinić, dubrovački biskup, mons. Zdenko Križić, gospicko-senjski biskup, mons. Tomislav Rogić, šibenski biskup, mons. Ivan Milovan, porečki i pulski biskup u miru, mons. Mile Bogović, gospicko-senjski biskup u miru, mons. Ante Iyas, šibenski biskup u miru, mons. Valter Župan, krčki biskup u

miru, mons. Metod Pirih, koparski biskup u miru i mons. Ivan Šaško, zagrebački pomocni biskup. Ordinarij je zatim nastavio: „... dragi svećenici, redovnici, redovnice i svi Kristovi vjernici; poštovani predstavnici državnih i lokalnih vlasti, draga rodbino i mještani Premanture, prijatelji, poštovatelji pokojnog biskupa mons. Antuna Bogeticā, sve vas srdačno pozdravljam i ujedno zahvaljujem na vašoj nazočnosti, molitvi i ispraćaju našega biskupa Antuna. Posebnu zahvalnost izražavam kardinalima i biskupima i svim predstavnicima političkog i kulturnog života na riječima ljudske i kršćanske solidarnosti koje su nam uputili povodom oproštaja od našega revnoga pastira.“

Iz propovijedi...

Uslijedila je propovijed koja je bila upečatljiva, jedinstvena, poticajna. Biskup je zahvalio Bogu za dar biskupa Antuna i za „primjer što nam ga je ostavio kao po-

ticaj za naš život.“ Uz riječi svetog Pavla apostola: „*Nitko od nas sebi ne živi, nitko sebi ne umire*“ (Rim 14,7-9), Biskup je rekao: „Nemoguće je po naravi stvari živjeti zasebno, odvojeno od svega, sam za sebe. Nijedna stvar ne može postojati neovisna o drugoj, a živ čovjek ovisi o mnogo čemu. Od svoga dolaska na ovaj svijet do svoga odlaska u zagrobni život, on ima posla sa smrtnim ljudima i s besmrtnim Bogom. I nijedno se ljudsko biće ne može odijeliti ni od neba ni od zemlje samujući u sebi. Niti se sebi rađa, niti sebi živi, niti sebi umire.

1) *Ne može se čovjek odvojiti od svoje prošlosti:* nijedan stvor nije sam od sebe stvoren. Čovjek je čestica svih onih koji ga u život dozvaše, u obitelji na noge podigao i koje susreće na zemlji. Ne može se odcijepiti od korijena iz kojeg je iskljan ni od kamena iz kojeg je isklesan. Biskupe Antune, od tolikih ste baštinili tu duhovnu česticu svetoga predanja u svome kršćanskom korijenu i kodu, a možda najviše od svetog Pavla, apostola naroda, koji je spjevao himnu velikodušnoj i dobrostivoj ljubavi, koja se ne hvasta i ne traži svoje, raduje se istini, sve vjeruje, svemu se nada i sve prašta.

2) *Ne može se čovjek odvojiti od sadašnjosti.* Živimo u takvu društvu i kulturi gdje ljudske veze postaju sve bliže i tješnje. Čovjek ništa ne čini što se tiče samo njega. U čovjeku postoji neka silna moć da svojim ponašanjem i naučavanjem druge čini sretnima ili nesretnima, ili još silnija da ih čini dobrima ili zlima.

Preuzvišeni Antune, kao biskup ste na osobit način imali prilike govoriti o spasenosnim istinama naše svete vjere. Bili ste utkani u suvremenu Crkvu u Istri, utjecali ste na rješenja crkvenih pitanja po istini i pravdi, uložili ste svoje duševne talente, *vjeru, nadu i ljubav* u Božju građevinu Crkvu, usaćenu u našem narodu, ljubili ste Crkvu u Istri, i za nju trpjeli. Dokaz tomu jesu i Vaša vebelnna djela i zasluge osobito iz vremena kada ste obavljali biskupsku službu. U tim povijesnim, prijelomnim trenutcima epohalnih promjena, pada bivšeg režima i nastanka samostalne Hrvatske države, znali ste potrebnom hrabrošću i mudrošću poduzeti odvažne korake za ostvarenje velikih projekata, Vašom zaslugom osnovane su neke danas ključne ustanove Porečke i Pulske biskupije. Prigodom zlatomisničkog jubileja jedan Vas je nadbiskup lijepo opisao: ‘Na drevnoj stolici porečkih biskupa sjedili su mnogi, od kojih su neki bili bogati i moćni, drugi učeni, treći veliki političari i tome slično. Biskupa se Bogeticā neće ni po čemu od toga posebno pamtitи, ali će ostati u trajnom sjećanju po kreposti budnosti i jednostavnosti. Po tome se razlikuje od mnogih svojih prethodnika i po tome je on utjelovljenje Crkve II. vatikanskoga sabora’.

3) *Ne može se čovjek odvojiti od budućnosti.* Kao što nas drugi obdaruju životom, tako i mi taj dar izručujemo drugima. Roditelji svojoj djeci prenose i fizički dah i Božji duh u njima, svjesni u vjeri da Bog u trenutku začetka izravno stvara ljudsku dušu. Čovjek nije za sebe otok, nego je protok života za druge, vezna karika u lancu postojanja. Što su karike čvršće, to je i lanac jači.

Osim spomenutih velikih djela još je veći Vaš cijeli častan i pošten život, kako svećeničko, tako i biskupsko svjedočanstvo. Kao svećenik i biskup, kao učitelj i odgojitelj budili ste u srcima svećenika, bogoslova, sjemeništaraca i ostalih vjernika

čudesno utješnu istinu Božje ljubavi. Pokrenuli ste jedan velik lanac ljubavi „od Anda do Tihog oceana“ u tolikim dobrim dušama koje ste susretali u svom životnom vlaku. Pokušavali ste u svom životu biti sa svima u miru. Pokušavali ste u svakome od njih vidjeti ono najbolje što je u njima i ako bi netko ‘iskliznuo’ iz tračnica, uvijek je naišao na Vaše razumijevanje i simpatiju.

Čovjek se ne može odvojiti od Isusa Krista

U ovom je životu uskrslji Gospodin zauvijek živa naznačna i dјelatna Božanska osoba. Sav se život proživiljava pred očima Njegovim. Ni naša smrt ne može prekinuti tu

Njegovu naznačnost. U sadašnjem svijetu živimo u nevidljivoj naznačnosti Krista Isusa, a u budućem ćemo ga stajnu gledati kakav jest. Nijedno ljudsko biće ne može slijediti izolaciju. Vezan je uz svoje bližnje i uz Krista vezama koje ni vrijeme ni vječnost ne mogu slomiti. Niti može živjeti niti umrijeti za samoga sebe. Biskup Antun doista nije za sebe ni živio ni za sebe umro, nego i jedno i drugo za Crkvu i za Gospodina. Postoji jedan temeljni razlog zašto mi nemamo pravo nikoga suditi, a taj je da smo i mi sami ljudi pod sudom. Jedina osoba koja ima pravo svakoga suditi jest Bog. Pred sudištem Božjim čovjek stoji sam. Goli smo došli na svijet i goli ćemo ga napustiti. Svatko će, dakle, od nas za sebe Bogu dati račun. Stajat ćemo pred Bogom u osamljenosti svoje vlastite duše, njemu ne možemo ponijeti ništa osim dobrih djela i vjere koju smo u životu izgrađivali. Ali ovo nije cijela istina. Nećemo stajati potpuno osamljeni pred sudištem Božjim jer ćemo stajati s Isusom Kristom. Nije nam potrebno da idemo bez ičega, možemo poći odjeveni u Njegove zasluge. Ako smo u životu s Kristom živjeli, s njime ćemo stajati i u smrti, i pred Bogom on će biti naš branitelj i braniti naš usud. Biskupe Antune, mi Vas, sa svim poštovanjem i zahvalnošću srca, ovom svetom misom i sprovodnim obredom predajemo milostivu Sudcu i Ocu nebeskomu kojemu ste živjeli i umirali. ‘Živimo li, dakle, ili umiremo Gospodinovi smo!’ (Rim 14,8). Molimo Gospodina koji je svoga slugu Antuna ‘obdario biskupskim dostojanstvom u zboru apostolskih nasljednika, da ga njihovom zboru u nebu zauvijek pridruži, i ‘da s mno-

gostrukim plodom svoga rada uđe u vječnu radost Gospodara svega.“ Amen.“

Nakon mise, svete obrede odrješenja nad odrom vodio je mons. Ivan Milovan, porečki i pulski biskup u miru, a vlč. Rikard Lekaj, župnik katedralne župe u Puli, pročitao je sljedeće brzojave:

„Mons. Bogetić vršio je svoju službu u vrlo zahtjevnom vremenu, svjedočeći svoju ljubav prema Bogu, čovjeku, Crkvi i svojoj Domovini. Bio je pravi pastir po Srcu Bož-

jemu. Svojom jednostavnosću i skrovitošću osvajao je ljude. Naglašeno je volio Crkvu, a u pastoralnom radu osobito se posvetio brizi za siromašne, posebice tijekom svoga misionarskog djelovanja. Volio je Isusov križ jer je znao i vjerovao da su kršćanske kreposti blizu križa Kristova. I eto, nakon što je „vjeru sačuvao i ovozemnu trku završio“, Bog je pozvao svoga vjernog slugu u pouskrsno vrijeme tamo gdje jauka i boli više neće biti“

Mons. Želimir Puljić, Predsjednik HBK i zadarski nadbiskup

„Mons. Antuna Bogetića sjećam se kao zauzetog svećenika još iz svojih sjemenišnih dana u Pazinu. Posebno su mi draga sjećanja na suradnju u biskupskom zajedništvu unutar Riječke crkvene pokrajine. Svećeničku i biskupsku službu vršio je mons. Bogetić u zahtjevnom vremenu crkvene i nacionalne povijesti, a kao čovjek predan Evandelju mnogima je bio putokaz vjernosti Bogu i katoličkoj Crkvi predvođenoj Svetim Ocem. Neka od Gospodina primi nagradu za svoja dobra djela.“

Uzoriti kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup

„Sa žalоšću sam primio vijest o smrti biskupa Antuna Bogetića. Brojne su nje- gove zasluge, napose iz vremena kada je obnašao biskupsku službu. U tim povijesnim, prijelomnim trenucima promjena i nastanka samostalne Države, svojim mirom i samopouzdanjem pljenio je dobrotom i pozivima na ljudske i kršćanske vrijednosti. Proputovao je cijeli svijet navještajući Radosnu vijest i nesebično prenoseći svoj nauk drugima, od Europe, Latinske Amerike do Azije. U ime Vlade RH, i moje osobno, molim Vas primite izraze duboke sućuti.“

Gospodin Andrej Plenković, predsjednik Vlade RH

Izrazi sućuti

Najavio je zatim apostolskog nuncija u RH, mons. Alessandra D'Errica, nadbiskup

skupa koji je uputio svoju sućut i pozdrave na talijanskom jeziku, uz prevodenje; vlč. Michelea Capassa, rektora Sjemeništa Redemptoris Mater iz Sarajeva, koji je pročitao brzojav kardinala Vinka Puljića, sarajevskog nadbiskupa i metropolita, mons. Vilima Grpca, generalnog vikara Porečke i Puliske biskupije koji se od pokojnog biskupa oprostio uime svećenika, redovnika i redovnica naše biskupije te Stipana Trogrlića koji se oprostio uime vjernika Porečke i Puliske biskupije. Izraze sućuti poslali su i mnogi nadbiskupi, biskupi, svećenici, predstavnici državnih tijela, predsjednik hrvatskog Sabora gospodin Božo Petrov, gradonačelnici, načelnici, ravnatelji škola, domovi umirovljenika, mnoge ustanove, pojedinci. Misu i sprovodne obrede u pulskoj katedrali skladnim, dostojanstvenim pjevanjem pratili su združeni zborovi svih pulskih župa. Lijes s pokojnim mons. Antunom Bogetićem iznijeli su iz Katedrale svećenici „u špaliru“ nazočnih biskupa, svećenika i redovnika do vozila na trgu ispred Katedrale. Sprovodna je povorka u vozilima krenula prema župnoj crkvi u Premanturi da mons. Antun Bogetic, po vlastitoj želji, bude pokopan u crkvi u kojoj je bio kršten i slavio Mladu misu. Na

ulazu u mjesto povorku je dočekao velik broj župljana Premanture i okolnih mjesta. Sprovodnu je povorku od Križa na ulazu u mjesto pa do župne crkve svetog Lovre mučenika vodio mons. Ivan Milovan, biskup u miru, a svećenici su nosili lijes s pokojnikom.

U crkvi se od mons. Antuna Bogetića oprostio načelnik Općine Medulin gospodin Goran Buić. Premantura je u Općini Medulin. On se prisjetio i 2010. godine kada je mons. Antun Srečko Bogetic proglašen njihovim počasnim građaninom. Nakon blagoslova groba, molitve i pjesme položen je lijes u pod crkve gdje će tijelo

pokojnog biskupa mons. Antuna Bogetića čekati uskrsnuće.

„Neka naša zaufana molitva vjere prati pokojnog biskupa Antuna pred lice Božje. Neka mu Bog, Otac milosrđa, bude blag i milostiv. A Krist neka ga uvede u radost svoga Kraljevstva. Neka ga nebeska Majka Marija, kojoj je cijelog života bio iskreno pobožan, blizak i odan, zagovara kod Sina svoga. Amen.“ (*Iz govora mons. Ivana Milovanog na bdjenju u katedrali u Puli 20. travnja 2017. godine*).

Mons. Milovan predvodio molitvu Večernje uz odar pok. mons. Bogetića

U četvrtak, 20. travnja 2017., dan uoči sprovoda pok. biskupa mons. Antuna Bogetića, svečanu molitvu Večernje uz odar pokojnika predvodio je njegov nasljednik, porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan.

PULA Uz brojne vjernike, bogoslove iz pulskog Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“ i dvadesetak sjemeništaraca Večernjoj je nazočio i vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Jure Bogdan, koji se ovih dana nalazio u Valbandonu na duhovnim vježbama s policijskim kapelanicima. Bogoslovi iz pulskog sjemeništa početkom su tjedna krenuli na hodočašće u Španjolsku, no primivši vijest o smrti mons. Bogetića, prekinuli su putovanje i vratili se u Pulu. Biskup i dvadesetak svećenika dočekali su lijes ispred Katedrale gdje je dopremljen neposredno prije početka molitve Večernje. Mons. Milovan blagoslovio je lijes te

su ga potom svećenici u svečanoj procesiji unijeli u Katedralu na odar. Na lijes, okrenut prema puku, položena je zatim mitra, jedna od onih koje je pokojnik preferirao, te Evnađelistar. Kod glave pokojnika postavljena je upaljena uskrsna svjeća. Nakon psalmodije iz Večernje te kratka čitanja, biskup Milovan izrekao je prigodan nagovor. Mons. Milovan naglasio je da je biskup Bogetić poruku Evandelja beskrajno radosno živio i svjedočio cijelim svojim životom i cijelog života. Još kao sjemeništarac, a kasnije kao svećenik na raznim službama te kao biskup u vjeri je nalazio radost i polet, pravi smisao vlastitoga života i poslanja. Bio je lijep primjer radikalnoga življenja Evandelja i potpuna davanja sebe, bez radnog vremena, u služenju ljudima. Nije imao vremena misliti na sebe, uvijek je bio spremjan na sve načine Ocu privesti ljude. Po naravi bio je dobrohotan i neposredan, uporan i ustajan, blizak svakome čovjeku, sve uz dozu humora. Iako samo čovjek, biskup je Antun iskazivao neke od najljepših crta Isusa Krista Dobroga Pastira

koji nije došao da mu služe nego da on služi, i život svoj dade za braću i sestre, istaknuo je biskup Milovan. Cijeli njegov dugi život koji mu je Gospodin darovaо bio je veliko služenje, Bogu, Crkvi, naruđu, čovjeku, riječju i djelom, molitvom i radom. Biskup je zaključio nagovor zahvalom Bogu za svećenički i biskupski život mons. Bogetića. Nakon nagovora i dovršetka Večernje, okupljeni vjernici, pristigli iz raznih krajeva Istre, dugo su stajali u redu čekajući da se poklone pred odrom tog, među ljudima izuzetno omiljenog Božjeg čovjeka, pastira mjesne Crkve, koji je na poseban način utjelovio definiciju ‘Otc biskup’ jer se doista prema svima odnosio s očinskom brigom. Jednako su dugo ljudi čekali i pred knjigom sjećanja koja je postavljena u desnoj lađi pulske prvostolnice u želji da upišu svoje zahvale pokojniku. Molitveno bdjenje nastavljeno je pobožnošću Krunice i molitvom Povečerja, a svećenici i bogoslovi te nekolicina vjernika, bdjeli su uz pokojnikov odar tijekom čitave noći. (www.ppb.hr)

„Povratak u Domovinu”

**Okruglim stolom zaključen
radni dio Znanstveno-
stručnog skupa o 50. obljetnici
Ravnateljstva dušobrižništva
za Hrvate u inozemstvu**

ZAGREB Dvodnevni Znanstveno-stručni skup o 50. obljetnici Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, koji je priredilo Ravnateljstvo u suradnji s Hrvatskim katoličkim sveučilištem, Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Sarajevu uz pokroviteljstvo Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine završio je u srijedu 26. travnja okruglim stolom „Povratak u Domovinu”.

Povratnica iz Australije poduzetnica dr. Natasha Levak u Hrvatsku je stigla prije tri godine, rekla je kako je jako željela doći u Hrvatsku. „Imali smo rat, sad imamo slobodnu Hrvatsku, ako svi idu van: zašto smo se borili? Vratila sam se, jer sam cijenila što su naši branitelji napravili za Hrvatsku, htjela sam doći i dati doprinos izgradnji naše Domovine”. Dr. Stjepo Bartulica, povratnik iz SAD-a, profesor političke filozofije na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, na pitanje o čuvanju hrvatskoga identiteta, naglasio je kako je odrastao u mjestu Saint Joseph gdje ne djeluje HKM, a nema ni Hrvata. „Moje iskustvo onoga što sam dobio bilo je u obitelji. Ovdje se smatram useljenikom, jer nisam nikad otišao, došao sam kao i drugi koji dolaze, a znao sam jezik. Mene je izvorno privlačila dramatična situacija, nisam imao predodžbu što će činiti, ali nakon par mjeseci sam osjetio moralnu obvezu da pokušam nešto učiniti, jer sam video koliko se ljudi oko nas žrtvuju”. Rekao je da je povratak bio težak, upozorio na razlike u mentalitetu, te je još jednom istaknuo važnost obitelji u osobnom odgoju. Odvjetnik Don Darko Markušić povratnik iz Australije, iz Zagreba je otišao u dobi od jedne godi-

ne. Naglasio je kako u novom okruženju, osobito u školi, nije bilo lako odrasti kao druga generacija migranata. Spomenuo je kako je govorio da je iz Hrvatske, a školski kolege su mu govorili da ta zemlja ne postoji. U kući su govorili hrvatski jezik, a važno mjesto u njegovu odrastanju bio je „Hrvatski katolički centar”. Spomenuo je i kako je upisao magisterij iz međunarodnoga prava s temom priznanja Hrvatske i intervencije međunarodne zajednice, a profesori su ga i od te teme odvraćali. No, on je bio dosljedan i podastro im je podatke. Po povratku je imao želju privući strane investitore, a uključio se i u vjerski život, te potaknuo organiziranje vjerouanca na engleskom jeziku pri bazilici Srca Isusova u Palмотićevu. Levak je istaknula kako je priprema za njezin povratak bila dugotrajna, sedam godina, a u to vrijeme je upisala i doktorat iz područja koje bi moglo dati doprinos razvoju Hrvatske. Dosegla je s dvoje djece, a istaknula je i poticaj povratku njezine majke, koja se uskoro vraća. Kao povratnica naišla je na probleme s papirologijom, no naglasila je da je zahvalna mnogim dobrim ljudima koje je u tim trenucima imala oko sebe.

Bartulica je rekao kako mu je iskustvo rođaka po majčinoj strani dr. Jurja Njavre

bilo i nadalje jest nadahnucé, da osim što to „budi ponos, budi i prkos da izdržiš”. Upozorio je na problem nasljeda komunizma, što je iluzorno podcenjivati, jer „to je stvarnost koja i danas živi”. No, unatoč svemu, povratak je prilika i odgovornost da nešto pokuša promijeniti, to je ono što useljenici često osjećaju.

Na kraju je riječ zahvale uputio predsjednik Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu vrhbosanski pomoćni biskup Pero Sudar. Tijekom dva dana čuli smo 25 predavača, a to je 25 reflektora na jednu vrlo složenu stvarnost. Gledali smo naše iseljenike, razmatrali što je bilo, što će biti od njih i stvarnost kako ih Crkva treba pratiti. Što će biti s našim katolicima koji odlaze, tko će naseljavati ove dvije države, Hrvatsku i BiH, ni to ne znamo, ali ja sam uvjeren da će i u jednoj i drugoj državi biti Hrvati. Bit će Hrvata katolika, dokle bude onih koji budu sposobni zaplakati nad sudbinom svoga naroda i svoje domovine, zaključio je biskup Sudar. Okrugli stol moderirali su doc. dr. Rebeka Mesarić Žabčić i doc. dr. Mario Bara, a glazbeno ga obogatila klapa „Bandira“ iz Duesseldorf-a. (IKA)

Pohod grobovima bivših župnika

U subotu, 22. travnja 2017., dvadesetak župljana iz Ližnjana i Šišana, zajedno s vlč. Atilijom Krajcarom, vlč. Josipom Zovićem i vlč. Milanom Milovanom obišli su grobove svojih pokojnih župnika.

Započeli su pohodivši rano ujutro ližnjanski groblje gdje počiva pok. vlč. Anton Grbin. Slijedeća stanica bilo je groblje u Cerovljisu, gdje su obišli grob vlč. Ivana Graha, dan uoči 6. obljetnice njegove smrti. Dalje ih je put odveo prema Materadi na grob vlč. Ivanu Ciceranu. Onde su svećenici, u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije od Snijega, zajedno služili misu za pokojne kolege, predslavio je vlč. Milovan. Uslijedila je molitva na grobu pok. Vlč. Cicerana. U Materadi ih je pozdravio domaći župnik vlč. Mirko Vukšić, a vrijedne domaćice iz Materade ponudile su hodočasnike kolačima, kavom, čajem i sokovima.

Učenice naše Biskupije nagrađene na 6. Susretu dječjeg duhovnog stvaralaštva u Križevcima

U Hrvatskom domu u Križevcima u subotu, 22. travnja 2017. održana je završna svečanost 6. Susreta hrvatskoga dječjega duhovnoga stvaralaštva „Stjepan Kranjčić“ za književno i likovno stvaralaštvo učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj.

Tom su prigodom dodijeljene nagrade učenicima autorima najuspjelijih radova, likovni su radovi prikazani na prigodnoj izložbi „Božji cvjetnjak“, dio književnih radova javno je izведен, a najširi je izbor radova po žanrovima (poezija, proza, igrokazi) objavljen u zborniku „Za druge disati“. Nakon toga je prof. Nada Babić u križevačkoj Osnovnoj školi Ljudevita Modeca održala radionicu „Kršćanske vrednote u dječjem stvaralaštvu“ za mentore, a vjeroučiteljica s. Vinka Marović za učenike. Susret je završen posjetom knjižnicima križevačke grkokatoličke katedrale. Susret su uime organizatora predvodili ravnatelj Osnovne škole Ljudevita Modeca Dražen Bokan i predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ Tanja Baran, okupljene je pozdravio državi tajnik u Ministarstvu znanosti i obrazovanja Hrvoje Šlezak, a načočili su viša savjetnica u Agenciji za odgoj i obrazovanje Ivona Nakić-Vojnović, predčelnik za društvene djelatnosti u Križevcima Mladen Tenodi, prodekan Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Anto Gavrić, povjerenik za pastoral turizma Zagrebačke nadbiskupije Andelko Katanec i križevački župnik Stjepan Soviček.

Susretu prethodio natječaj

Završnoj je svečanosti prethodio natječaj koji je bio otvoren od 15. listopada do 15. prosinca 2016. godine. Organizatori su, Osnovna škola Ljudevita Modeca i Udruga za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“, predložili da tema ovo-godišnjega natječaja budu hrvatski sveti i blaženici. U Križevce je na natječaj pristiglo 139 književnih te 293 likovna rada iz ukupno 104 škole s područja cijele Republike Hrvatske. Na književni natječaj javila su se 124 učenika iz 55 škola te 10 učenika koji su se na natječaj javili samostalno. Natječaj je obuhvaćao tri žanra (poezija, proza, igrokaz) te su pristigle 83 pjesme, 46 proznih rada i 10 igrokaza. Na likovni natječaj

javila su se 292 učenika iz 77 škola te 5 učenika koji su se na natječaj javili samostalno. Stručno ocjenjivačko povjerenstvo za književni natječaj u sastavu: Sonja Tomić (predsjednica), Nada Babić i Vojmil Žic te stručno ocjenjivačko povjerenstvo za likovni natječaj u sastavu: Sonja Tomić (predsjednica), Tomislav Buntak i Vojmil Žic, nakon što je pročitalo i pregledalo rade bez znanja o identitetu autora, odlučilo je da će na završnoj svečanosti u Križevcima u subotu 22. travnja 2017. nagrađen biti 21 rad, i to 15 književnih i 6 likovnih rada (3 glavne i 3 dodatne nagrade u žanru poezije, 3 glavne i 3 dodatne nagrade u žanru proze, 3 glavne nagrade u žanru igrokaza, 3 glavne i 3 dodatne nagrade u kategoriji likovnih rada), 15 će književnih rada biti javno izvedeno, a 24 likovna rada izložena na prigodnoj izložbi „Božji cvjetnjak“. Za objavu u zborniku „Za druge disati“ stručno je povjerenstvo izabralo 62 književna i 24 likovna rada.

Uspjeh učenika iz Istre

U kategoriji proze dva su rada učenica Osnovne škole „Monte Zaro“ Pula ušla

u zbornik „Za druge disati“. Rad učenice 6. razreda Nikol Krišto „Dnevnik moje prabake“ nagrađen je javnom izvedbom i dodatnom nagradom naknade Ljevak dok je rad učenice Ane Rogalo „Miroslavova pravda“ izabran za zbornik. Učenicama je mentor bila vjeroučiteljica Marina Šnobl, a u Križevcima ih je podržala i ravnateljica škole Branka Sironić. U kategoriji duhovne poezije u Zborniku je objavljena pjesma „Blaženi Miroslav Bulešić“ koju je napisala Paola Bilić, učenica 6. razreda Osnovne škole Svetvinčenat, pod mentorstvom vjeroučiteljice Helge Vrh. Susret hrvatskoga dječjega duhovnoga stvaralaštva „Stjepan Kranjčić“ jedini je natječaj i susret za dječje duhovno književno i likovno stvaralaštvo na nacionalnoj razini u Republici Hrvatskoj za djecu osnovnih škola.

Dječjim susretom „Stjepan Kranjčić“ želi se potaknuti stvaranje suvremenih dječjih duhovnih književnih (poezija, proza, igrokazi) i likovnih rada protkanih kršćanskim vrednotama. (www.ppb.hr)

KATOLIČKA CRKVA U ISTRI OD 1947. DO 1977.

Vjersko-političko stanje u Istri 1947. godine

Uvod

Četrdeset je godina prošlo otkad naša Porečka i Puljska biskupija postoji u ovom obliku. Bio je to veliki crkveni i društveni događaj za vjernike Istre kada je, stoljećima iscjepkana crkvena uprava (Porečka, Puljska, Pićanska, Novigradska, Tršćansko-koparska biskupija), napokon postala jedna velika biskupijska obitelj. Velike su se promjene dogodile za Porečku biskupiju, koja je nakon Papine bule *Prioribus saeculi* iz 1977. dobila svoje današnje granice, a cijela Istra napokon ima jednog pastira koji vodi Porečku i Pulsku biskupiju. Značajni jubileji u ovoj godini za našu mjesnu Crkvu jesu:

1. sedamdeseta obljetnica ubojstva bl. Miroslava Bulešića, svećenika i mučenika
2. uspostava Pazinske apostolske administrature
3. imenovanje mons. dr. Dragutina Nežića pazinskim administratorm
4. četrdeseta obljetnica pripojenja Pazinske administrature Porečkoj biskupiji.

Ova su četiri jubileja okosnica našeg biskupijskog Pastoralnog programa u ovoj pastoralnoj godini u našoj mjesnoj Crkvi. Da bismo bolje razumjeli povijest ovih jubileja, potrebno se prisjetiti određenih povijesnih činjenica. Istarski poluotok sve do 1943. nije bio u sastavu Hrvatske, već su se stoljećima ovdje izmjenjivali razni gospodari: Histri, Rimljani, Akvilejski patrijarsi, Mlečani, Austro-Ugarska, Italija. Na crkvenom se području značajnije promjene događaju 1828. godine. Papinom bulom *Locumbaeti Petri* istarski je teritorij (ono što danas čini Istarsku županiju) podijeljen na tri biskupije pod jurisdikcijom dvojice biskupa. Puljska biskupija nije dokinuta, već njezin upravitelj postaje porečki biskup i otad naziv Porečka i Puljska biskupija, kojom upravlja jedan biskup. Porečku i Pulsku biskupiju činili su dekanati: Poreč, Rovinj, Kanfanar, Motovun, Pula, Vodnjan, Labin. Drugi dio hrvatske Istre (dekanati:

Pazin, Buzet, Pićan, Kršan, Oprtalj, Umag) bio je u sastav Tršćansko-koparske biskupije. Godine 1947., nakon Pariške mirovne konferencije, osnovat će Sveta Stolica Pazinsku apostolsku administraturu za hrvatski dio Istre (bez dijelova Zone B) na čijem će čelu biti apostolski administrator.

Političko stanje na istarskom poluotoku 1947. godine

Nacionalni su identitet istarskog Hrvata u 19. i 20. stoljeću očuvali i oblikovali pojedini svećenici, osobito u 20. stoljeću, kad Istra potпадa pod talijansku upravu. Talijanska je uprava „počinila“ kulturocid nad hrvatskim stanovništvom u Istri: zatvara hrvatske škole, nasilno talijanizira hrvatska imena i prezimena, protjeruju hrvatske svećenike i učitelje. Sve će ovo dovesti do još veće homogenizacije ne-talijanskog pučanstva u Istri te traženja povijesne mogućnosti da se Istra istrgne iz zagrljaja fašizma i talijanizacije te se napokon sjedini s ostalom hrvatskom braćom i postane sastavni dio Hrvatske. To će se dogoditi u rujnu 1943. kad će hrvatski narod odlučiti da Istra bude u sastavu Hrvatske. Tu će odluku poslije potvrditi i komunističke vlasti, ali istarski se čovjek morao sam odlučiti i izboriti za svoja prava. U početcima, uz hrvatsko i slovensko svećenstvo, ključnu će ulogu odigrat istarski narodnaci. Međutim, ubrzo na političkom planu komunističke vlasti, nošene boljevičkom ideologijom, posebno pred kraj rata kad se vidjelo da je Njemačka pred kapitulacijom, dolazi do institucionalizirana obračuna s mnogim hrvatskim narodnjacima koji preko noći bivaju ubijeni, ali i s vlastitim članovima, kao što je Joakim Rakovac kojega je ranila drugarica N. R. iz Pazina i ostavila da iskrvari. Već prije samog kraja rata komunistički ideolozi na skupovima javno napadaju Crkvu te prozivaju pojedine svećenike i prijete im. Najviše se napadalo mons. Božu Milanovića, vlc. Zvonimira Brumnića i vlc. Miroslava Bulešića. Stvaraju se popisi svećenika koje treba protjerati ili likvidirati. Na takvom se popisu našao i mladi svećenik iz Krasice vlc. Francesco Bonifacio koji će biti ubijen u rujnu 1946. Svi će ovi postupci unijet ponajviše straha među talijansko svećenstvo i redovništvo

u Istri. Pozitivnim ishodom Mirovnog ugovora u Parizu, 10. veljače 1947., komunistička vlast započinje s još snažnijom represijom prema Katoličkoj Crkvi. Ona prvotna podrška, *Zbora svećenika sv. Pavla za Istru*, novoj vlasti pomalo splašnjava te svećenici ne žele biti instrument u rukama nove vlasti. Može se reći da je vlast „iskoristila“ ulogu hrvatskoga svećenstva na mirovnoj konferenciji u Parizu, ali je kod kuće odmah započela novu igru, tj. počela je primjenjivati iste metode prema Crkvi u Istri koje je već primjenjivala u drugim krajevima. Međutim, hrvatsko se svećenstvo nikad nije pokajalo što je dalo svoj doprinos konačnom pripojenju Istre Hrvatskoj, unatoč velikoj cijenu koju je moralno platiti.

Vjersko stanje

Za vrijeme talijanske uprave Istrom, posebno postavljanja talijanskih svećenika u čiste hrvatske župe, dolazi do slabljenja vjerskog života. Novi zamah u vjerskom pogledu donijet će mladi hrvatski svećenici za vrijeme rata i nakon rata. Međutim, odnos je crkvene hijerarhije (biskupa) s novonastalom vlašću od 1943. godine sve zaoštreniji. Porečki i pulski biskup Raffaele Mario Radossi i tršćansko-koparski Antonio Santin nisu uspjeli ostvariti bolji dijalog s komunističkom vlašću, a ista ih je vlast pokušala u narodu predstaviti kao neprijatelje novog poretka. Vlasti nije bilo stalo do dobrih i korektnih odnosa s biskupima, već je pokušala razbiti jedinstvo klera s biskupom te na taj način započeti odcepljenje Katoličke Crkve od Svetе Stolice. Bio je to pucanj u prazno jer svećenici, osobito netalijanski, koliko god da su imali prigovora na svoje poglavare i određenu crkvenu politiku prema Hrvatima u Istri, nikad nisu dovodili u pitanje puno zajedništvo s Rimskim Biskupom i Svetom Stolicom. Nakon Mirovnog ugovora u Parizu 1947., i prije njegove same ratifikacije u talijanskom parlamentu u rujnu 1947., porečki i pulski biskup zbog sve većih prijetnji poziva talijanski kler da napusti Istru iako su već mnogi bili i otišli. Ovaj je poziv donekle bio i opravdan jer su komunističke vlasti već bile pokazale da su spremne na sve načine neutralizirati djelovanje svećenika.

Na kraju će i sam biskup Radossi napusti Istru u proljeće 1947. te će upravu biskupije povjeriti prepozitu porečkog kaptola mons. Antoniju Bronzinu. Porečka i Puljska biskupija ostaje bez biskupa sve do 1950. (dubit će biskupa administratora u osobi mons. D. Nežića), odnosno 1960. kad će biskup Dragutin Nežić postati rezidencijalni biskup. Drugi dio Istre koji je crkveno pripadao Tršćansko-koparskoj biskupiji (dekanati: Buzet, Pazin, Pićan, Kršan, Oprtalj, Umag) u vrijeme Drugoga svjetskog rata neće toliko oskudijevati svećenicima te će svećenici iz ove biskupije nakon rata pomagati u Porečkoj i Pulskoj biskupiji. Za vrijeme rata u središnjoj i sjevernoj Istri nije bilo dijeljenja sakramenata sv. krizme zbog ratnih događanja. Kad je rat završio te nakon Pariške mirovne konferencije, svećenici ovog dijela Istre u dogovoru sa svojim biskupom mons. Antonijom Santinom odlučili su da se u kolovozu održi krizma po župama. Komunističke vlasti već su pokazivale svoju netrpeljivost prema biskupu Santinu te je nakon incidenta u Kopru odlučeno da u Istru dođe izaslanik, a ne biskup. Sveta Stolica u Istru za krizmatelja šalje istaknutog slovenskog svećenika mons. Jakoba Ukmara. Ova se odluka Svetе Stolice nije svidjela komunističkim vlastima te će nastojati sprječiti održavanje krizme u Istri. Vlast je mislila da će sprječavanje krizme opravdati na način da će biskupa Santina proglašiti kao *persona non grata* te se pokušati obračunati s njim. Međutim, ovaj im se plan izjalovio i sad su tražili druge razloge da sprječe krizmu, da udalje narod od Crkve. Prvih se dana krizma normalno slavila po župama, sve do Tinjana kad će biti sprječena. Krvavi pohod na svećenike, vjernike i djecu započinje 23. kolovoza u Buzetu te se sljedećeg dana nastavlja u Lanišću kad će nožem biti ubijen vlč. Miroslav Bulešić, pretučen mons. Jakob Ukmara, a nakon nekog vremena na nekoliko godina zatvora bit će osuđen vlč. Stjepan Cek, župnik iz Lanišća. U drugoj polovici godine 1947. Istra ostaje bez vlastitog pastira (biskupa). Takvo će stanje trajati godinama. Sveti Stolica za administratora Porečke i Puljske biskupije imenuje dr. Mihovila Toroša, Slovence, a za administratora je Pazinske administrature također imenovala Slovence mons. dr. Franca Močnika. Mons. Božo Milanović reagira kod biskupa Santina na predložene personalne promjene jer je dobro poznavao utjecaj biskupa Santina na imenovanje novih administratora. „Upozorio sam tada biskupa Santina, da će imenovanje Slovence za sav hrvatski dio Istre stvoriti među Hrvatima u Istri osjećaj zapostavljenosti. To nije bilo upereno protiv Slovenaca kao takvih, nego protiv zanemarivanja hrvatskih svećenika.“ Nakon nekoliko će mjeseci Pazinska administratura dobiti mons. dr. Dragutina Nežića za administratora.

1 B. Milanović, *Moje uspomene*, Pazin, 1976., str. 165.

Ekipa Gimnazije Pula osvojila srebrnu medalju na državnoj Vjeronačnoj olimpijadi

Ovogodišnje Državno natjecanje iz vjeronauka - Vjeronačna olimpijada učenika osnovnih i srednjih škola održana je u Sisačkoj biskupiji, u Topuskom, od 5. do 7. travnja 2017. Svoje veliko znanje o ovogodišnjoj temi „Misija djetalnost Crkve“, pokazale su 21 osnovnoškolska i 20 srednjoškolskih ekipa, dakle ukupno 41 ekipa s 205 natjecatelja i mentora.

U kategoriji osnovnih škola olimpijdu je osvojila ekipa OŠ Sućdar iz Splita, drugo mjesto OŠ Zmijavci, a treće OŠ Antuna Mihanovića – Petropoljskog iz Drniša. Predstavnici naše biskupije ekipa OŠ Monte Zaro iz Pule (Marina Possi, Ana Družeta, Petra Nađ i Klaudija Mićačević) s mentoricom Marinom Šnobl zauzela je 16. mjesto.

U kategoriji srednjih škola predstavnici naše Porečke i Puljske biskupije ostvarili su iznimno rezultat. Ekipa Gimnazije Pula u sastavu Dražena Kelava, Nikolina Otočan, Matea Karlović i Josipa Karlović s mentorom Kazimirom Berljavcem osvojila je drugo mjesto. Pobjednici olimpijade su ekipa III. gimnazije iz Splita, a brončani ekipa Nadbiskupijske klasične gimnazije Don Frane Bulića iz Splita.

Čestitamo!

Prvoga dana Državnog natjecanja, 5. travnja, u Seminarskoj dvorani Hotela Top-Terme svečano je otvoreno natjecanje uz prigodni kulturni program i predstavljanje ekipa po biskupijama. Okupljenima su se obratili ravnatelj Papinskih misijskih djela u Hrvatskoj vlč. Antun Štefan, pomoćnik ministra znanosti i obrazovanja Momir Karin, ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje Jadranka Žarković Pečenović, župan Sisačko-moslavačke županije Ivo Žinić, načelnik Općine Topusko Vlado Muža, ravnateljica OŠ Vladimira Nazora iz Topuskog Jana Markulin, a svoje video poruke iz misija u Africi uputili su vlč. Velimir Tomić i vlč. Ivan Stojanović. Natjecanje je otvorio sisački biskup mons. Vlado Košić uputivši svim natjecateljima riječi ohrabrenja i pohvalivši njihov trud i zauzetost.

Drugoga dana, 6. travnja, održana su prva dva dijela natjecanja: pisani dio u OŠ Vladimira Nazora u Topuskom i

ekipni dio natjecanja Moto 7/33 u Hotelu Top-Terme. Nakon natjecateljskog dijela programa, natjecatelji su posjetili Sisak. Razgledali su sjedište Sisačke biskupije Veliki Kaptol gdje ih je dočekao sisački biskup Vlado Košić, a zatim i sisačku katedralu, ostatke rimske arhitekture „Siscia in situ“ i utvrdu Stari grad do koje su iz središta grada stigli brodom. Svečano misno slavlje u sisačkoj katedrali Uzvišenja Svetog Križa za sve sudionike predvodio je biskup Košić u koncelebraciji s desetak svećenika. Bez obzira na rezultate na kraju natjecanja vi ste već sada pokazali zavidno znanje te neka vam Bog dadne kao što Pavao kaže ‘da trčite za onaj vijenac neuveli i onu nagradu vječnu koju Gospodin daje onima koji njega ljube’, istaknuo je biskup u homiliji.

Trećeg dana Državnog natjecanja, 7. travnja, nakon objave privremene ljestvice poretka ekipa u vedrom je raspoloženju uslijedio finalni dio natjecanja – Milijunak za pet prvoplasiranih ekipa. U napetoj završnici ekipa Gimnazije Pula uspjela je zadržati ostvarenu prednost te je osvojila srebrnu medalju.

Usljedilo je proglašenje pobjednika i dodjela nagrada, a natjecanje je uz čestitke svim sudionicima zatvorio domaćin sisački biskup Vlado Košić pohvalivši zavidno znanje natjecatelja te velik trud svih onih koji su bili uključeni u organizaciju natjecanja. Biskup je najavio i nagradno putovanje u Češku za po tri najbolje plasirane ekipе iz osnovne i srednje škole. (np)

BISKUPU JURJU DOBRILI U ČAST

OBILJEŽENA 205. OBLJETNICA ROĐENJA BISKUPA DR. JURJA DOBRILE

Da sjećanje i ponos na najvećeg hrvatskog istarskog preporoditelja biskupa dr. Jurja Dobrili ne blijedi, dokazali su i ove godine mještani Ježenja, Župe sv. Lucije Pazinske, Bratovština Hrvatska Istra te Grad Pazin. Mještani, župljanini, i poštovatelji velikoga biskupa okupili su se 18. travnja 2017. godine ispred kamenog poprsja na ulazu u dvorište i rodnu kuću biskupa Jurja Dobrile u Velom Ježenju. Uime Bratovštine Hrvatska Istra, koja je osnovana sa svrhom da svi naši narodni velikani i njihovo sveukupno djelo ostanu zabilježeni u svijesti, spoznajama, osobnom i kolektivnom pamćenju većinskoga hrvatskog naroda Istre, dr. sc. Željko Mrak obratio se nazočnim podsjecajući koliko je velika i nemjerljiva uloga biskupa Dobrile za buđenje nacionalne svijesti među većinskim, ali zapostavljenim hrvatskim narodom u Istri. Poznata je Dobrilina rečenica: „Narod koji spava, nije umro. Treba ga samo probuditi.“ Bratovština Hrvatska Istra, osnovana 2016., na svoj

način nastavlja rad „Bratovštine hrvatskih ljudi u Istri“ iz Kastva koju je 1874. pomoćao osnovati i sam biskup Dobrila te čini poveznicu bogate nacionalne baštine, na čijim temeljima želi izgrađivati sadržajnu budućnost. Nakon izlaganja dr. sc. Željka Mraka, mladi Ježenjci Karla Mogorović i Deni Krizmanić položili su ispred poprsja uime svih prisutnih vijenac uz upaljene svijeće. Bilo je tu i simbole jer je toga prilično prohladna i vjetrovita dana bilo za očekivati da vjetar ugasi svijeće. Međutim, one su uporno odolijevale i njihov je plamen širio svjetlost i toplinu, upravo kao i ono svjetlo koje je među hrvatskim narodom u Istri zapalio biskup Dobrila, a koje uporno svijetli unatoč raznim vjetrovima koji pušu i obasjava put budućim generacijama. Zatim se nazočnimima obratio gradonačelnik Grada Pazina gosp. Renato Krulčić, izrazivši razumijevanje za brigu župljana i Župe sv. Lucije Pazinske, na čelu s vlc. Željkom Zecom, oko uređenja i valoriziranja imanja (kuća i dvorište) biskupa Dobrile. Nakon obraćanja nazočnimima vlc. Željko Zec predvodio je molitvu za sve pokojne iz roda Dobrila, a nakon toga nazočni su se uputili u prostorije gdje je uređen stalni postav o Dobrilinu životu.

Baš je u tim prostorijama toga dana potpisani i Sporazum o očuvanju i uređenju te rješavanju međuvelasničkih odnosa između Grada Pazina, koji je potpisao gradonačelnik gosp. Renato Krulčić, i Župe sv. Lucije Pazinske u čje je ime sporazum potpisao župnik vlc. Željko Zec. Uz sporazum priloženo je i pismo namjere koje upućuje župnik prema Gradu Pazinu gdje je definirano na koji bi način župa postala vlasnik imanja (kuća i dvorište). Nakon kraćeg razgledavanja postava, nazočni su se uputili do obližnje župne crkve sv. Lucije u kojoj je vlc. Zec služio misu za pok. biskupa i sve iz njegova roda. Da bi obilježavanje ove obljetnice bilo upotpunjeno, u 19,30 sati u prostorijama Bratovštine Hrvatska Istra u Pazinu, održano je zanimljivo i korisno predavanje o životu i radu biskupa Dobrile. Tu se predavač prof. dr. sc. Stipan Trogrlić posebno osvrnuo na vrijeme i političke (ne)prilike u kojima je Dobrila živio i u kojima se borio za boljšak hrvatskog obespravljenog naroda u Istri. I ovo nas je obilježavanje i spomen na rođenje biskupa dr. Jurja Dobrile potaklo da dublje promišljamo tko smo i kuda idemo te da budemo ponosni na takve velikane koji su u teškim vremenima znali iznalaziti prave puteve za boljšak svog naroda. (Mirjana Ferenčić)

PREDIZBORNA OBEĆANJA, GRADILIŠTA, „KRUHA I IGARA“

Ne znam u kojoj mjeri, i po kojim znakovima, naši čitatelji zamjećuju da se nalazimo u politički izbornoj godini na lokalnoj razini. Meni se čini da su lokalne vlasti zadnjih mjeseci pretjerano angažirane na predstavljanju i pozitivnoj predstavi svoje politike, tako da se u njihovim najavama, slikanjima i predstavljanju proizvodi stvarnost iz njihove nadležnosti, ravna «obećanoj zemlji gdje teče med i mlijeko». I to je siguran pokazatelj da su nam izbori pred vratima.

Fikcije umjesto stvarnosti

Putujući po Istri, jednostavno zapažamo po svim gradovima, gradićima, ali i selima, veliku građevinsku aktivnost. Svugdje kopanje, nasipavanje, asfaltiranje, dizalice i bageri, kamioni i radnici. *Pituranje*, šminjanje, sadnja i sređivanje. Gotovo ispadajuće da se radi o početku neke nove obnove nakon elementarne nepogode, o «buđenju» nakon jednog potrošenog i jalovog četverogodišnjeg mandata vlasti. Sada su odjednom svi jako «pametni». Župan i gradaonačelnici, pogotovo, iznose proročanske i velebitne planove za budući razvoj svojih sredina, obećavajući njihovu realizaciju od «europskog» i drugog novca, «kojeg ne će nedostajati». A jamac su tomu, uvjerenavaju, «jedino oni» i njihova vladajuća stranka. Općinski su načelnici također, pa i zaduživanjem, obilato upregnuti u «zadovoljavanje potreba građana». Ne štedi se na obećanjima, pa ni na nesvrhovitim izdatcima za «socijalu», pučke veselice i festivale, sportska društva, uređenje parkova i školskih prostora, i kojećega drugoga, što je i pretjerano, i rastrošno, ali donosi «političke poene». Kad bismo racionalno analizirali to stanje, morali bismo se začudno upitati: „Zašto se takva razvojna dinamika nije vidjela i osjetila i u ranijim

godinama njihova upravljanja?“ A jedini bi racionalan odgovor glasio: „Nije jer nije bilo izborno vrijeme i nije bilo potrebno ‘nudit i prodavati’ fikcije i neostvarivu realnost.“ Zasigurno će se dio, ali manji dio, tih nerealnih obećanja i ostvariti, ali ponajviše u raznim oblicima zaduživanja i kreditiranja, čija otplata onda opterećuje buduće proračunske godine. Iako se takav neracionalan model upravljanja i «prodavanja politike» ponavlja iz jednog izbornog ciklusa u drugi, on očito ima pozitivan učinak na opredjeljenje birača u izboru vladajuće opcije i upravljačke ekipe. Jednostavno se mora zaključiti kako je stari rimski model upravljanja, po principu «daj ljudima kruha i igara» ako ćeš dugo zadržati vlast neovisno o njenoj kvaliteti, i danas sveprisutan u «modernom» istarskom, a i sveukupnom hrvatskom, društvu.

Samovolja bez brojne oporbe

Ovakav model nekritičkog političkog procesa i u krajnjem slučaju nedemokratskog izbornog natjecanja, u istarskom je slučaju doveden gotovo do savršenstva. Naime, u višegodišnjoj dominaciji jedne političke opcije, posve se suzio, objektivno i ukinuo, bilo kakav prostor za političko natjecanje vlasti i oporbe gdje bi oporba imala zadaću «korektiva i kritičara» vlasti, u onim pitanjima i sferama gdje je ta vlast neučinkovita, nesposobna, pristrana, i ne ostvaruje razvoj lokalne sredine prema objektivnim mogućnostima i potrebama. K tomu, preko moći novca i vlasti, ta je vlast stavila lokalne medije u funkciju svog održavanja i posve «zavladala» udruženja civilnog društva s područja razvoja demokracije, ljudskih prava i vladavine prava. Takvo stanje ima i druga dva važna i dalekosežna negativna učinka. Prvo, ono kod vladajućih ne demokratizira njihov

unutarnji stranački ustroj i kadrovsku selekciju, nego stranku autokratizira prema liderskim, grupaškim i lobističkim interesima, a drugo, slaboj i «nevažnoj» oporbi ne osigurava pritok mlađih i sposobnih, kao ni politički zrelih, odvažnih i obrazovanih upravljačkih struktura. To se veoma jasno iskazuje i u tome što su, ne samo javni prostor nego i predstavnička tijela u općinama, gradovima i županiji, praktički ostala bez iskaza političkog suočavanja i programske «političke borbe» pa je naš istarski politički i stranački prostor tijekom svih četiriju godina, uz tek pokoji eksces, zapravo posve «mrtav», i kao takav besmislen i nebitan.

Zaključak

Pa što još o ovome reći? Zapanjujuća je činjenica da se u svakom radnom procesu, i svaci učinak, mjeri i nagrađuje po učinjenom, a ne po obećanom. Nagrađuje se i plaća po utrošenom vremenu, po metrima, po komadima, po veličini, težini i tome slično. Tako bi se i u politici trebala «izborna nagrada» dobivati po onome, i jedino po onome, koliko se i što se, s koliko angažmana, poštjenja, uspjeha i novca, učinilo u proteklom mandatu, a ne po tome «što se planira, koliko je strojeva na izbornim gradilištima i koliko se pinca, jaja i bonova podijelilo biračima»?! Posve sam siguran, poznavajući dosadašnje ponašanje i navadu našeg naroda, da će upravo to biti ono najvažnije za odluku o tome koga zaokružiti na izbornom meniju. Pa će se opet mnogi čuditi, ili zabrinuto pitati, zašto je u Istri tako nedohvatljiv odgovoran demokratski izbor. Usto, znam da nitko živ neće nakon četiri godine, kod novih izbora, zbrajati i javnosti iznositi bezbroj neostvarenih izbornih obećanja. Očito vlast, politika, može dugo živjeti i na prijevara!

MONS. ANTUN BOGETIĆ: BISKUP – PRIJATELJ NAŠIH ISELJENIKA

Premanturac, Istranin, Hrvat i svjetski čovjek

Ugotovo stoljeće dugom i zanimljivom životnom putu nedavno preminulog biskupa mons. Antuna Bogetića, postojala je skrb i prijateljska i dušobričnička povezanost s hrvatskim iseljenicima, posebno s Istranima u svijetu. Svoje domoljublje i tugu zbog iseljavanja Istrana i općenito Hrvata, iskazao je i u jednoj preporuci bračnom paru koji je odlazio u tudinu. Za eventualnu pomoć tom paru biskup Bogetić napisao je jednom svećeniku: „Pravo je da ih se preporuči, da se dobro snađu tamo gdje žele živjeti, meni je jedino žao što odlaze iz Pule u inozemstvo. Ja bih se želio nadati da će se vratiti kući.“ U svojoj autobiografskoj knjizi „Moj život“ – „Od Anda do Tihog ocena“, u nekoliko je redaka puno rekao o svojim kontaktima: „Moj adresar je velik. Samo jedanput sam se uspio javiti prije Božića svima na preko 200 adresa jer sam bio u sobi zbog upale pluća. Počevši od Pape, pa biskupa, prijatelja u Sjevernoj i južnoj Americi, Europi u Italiji, Austriji, Francuskoj, Engleskoj, Njemačkoj, pa kasnije na Taiwanu i Guam....“ U argentinskoj pokrajini Chaco, gdje je službovao kao misionar, nije bilo Hrvata. Ipak, pri dolasku i odlasku iz misijske službe susreo se sa svojim već poznatim Istranima u Buenos Airesu i okolicu. Dočekali su ga u zračnoj luci i ugostili bračni par Branko i Marija – Mima Škopac, a susreo se i sa svojim Premanturcima iz obitelji Maračić, Crnobori, Rosanda i drugima. Posebno prijateljstvo ostvaruje s dr. Aleandom Vareлом koji je imao suprugu Šteficu, podrijetlom Hrvaticu. Iako rođena u Argentini, dobro je znala hrvatski jezik i prenosila ga na svoje sinove. Kasnije su Biskupa posjetili u Istri. Kao gotovo svaka istarska obitelj i on je imao dio obitelji u tudini. Sestra Zlatica i šogor Rino Rosanda pobjegli su još šezdesetih godina u New York i nisu se dugo vidjeli. Već su tada u SAD-u službovali i istarski svećenici. Tako je vlč. Mihovilović pozvao svog kolegu vlč. Antuna Bogetića 1972. da posjeti sestru i druge istarske obitelji, ne samo u New Yorku već i drugdje po SAD-u. Od tada spominje da je pet puta bio samo u SAD-u, a obišao je hrvatske misije u Londonu, Parizu, Beču i Gradišću, u Njemačkoj i, naravno, u Rimu.

Koralja Jurčec Kos-kustosica Crnoborijevih djela u Klovićevim dvorima u Zagrebu, biskup Antun Bogetić i Ana Bedrina - Hrvatska matica iseljenika-podružnica Pula.

Suosjećanje sa svojim iseljenim Hrvatima

Iz svakog posjeta ima zanimljive susrete i događaje, koje nije moguće sve ovdje prenijeti, a vjerojatno nije sve uspio ni u knjizi zapisati. Važno je reći da je duboko osjećao tjeskobu svakog iseljenog Hrvata, video muku prilagodbe i nostalгиju za domom i rodnim krajem. Kad je nakon dugo godina uspio nagovoriti sestru Zlaticu da s obitelji posjeti rodnu Premanturu i rodbinu koja je još živa, opisuje ganutljive susrete sa stricem Tonom i ostalim rođacima. Slična se slika ponovila desetak godina kasnije kada je u rodne Banjole, nakon 53 godine izbjeglištva, došao u posjet Biskupov sumještanin i prijatelj akademski slikar Josip Crnobori – povratnik iz Argentine i SAD-a. Slikar je bio toliko ganut vidjevši svoj dječački prikaz Duha Svetoga u liku golubice u banjolskoj crkvi da je jedva svladavao suze, a prijatelji i rodbina bili su u strahu za njegovo srce. To su prejaki osjećaji, a shvatiti ih mogu samo oni koji su sami to doživjeli. Iz tog prijateljstva Biskupa i slikara nastala su dva lijepa portreta. Slikar Crnobori bio je od mladosti poznat portretist. Neki ga, nažalost, pamte samo po portretiranju kardinala Stepinca, ili Pa-

velića, koji ga je, ionako dao uništiti jer mu se nije svidio. Ali portret operne diva Milke Trnine i danas je u Metropolitan Operi u New Yorku. Nama u Istri to je lijep dar, imati čak dva portreta biskupa Bogetića s akademskim autorom Crnoborijem, što je znak kako ga je cijenio još prije povratka u domovinu Hrvatsku. Jedan se portret čuva u Biskupiji, a drugi je u privatnom vlasništvu i šteta što nisu preko neke izložbe poznati široj javnosti ili barem pohranjeni u spomen-galeriji „Crnobori“ u Banjaloma. Brojna poznanstva koja je stekao u Americi potakla su ga da 1995. godine krene s gosp. Stankom Mališom i s o. Konradom Pomperom potražiti pomoć za obnovu samostana pavilina u Sv. Petru u Šumi. Novčanu pomoć dali su brojni Labinjani i drugi Istrani i Hrvati na hrvatskim župama u Americi. I poljski su pavlini tada uručili znatnu novčanu pomoć. Po povratku je biskup Bogetić o donacijama obavijestio ministra kulture Božu Biškupića, što je pokrenulo obnovu pavlinskog samostana, a kasnije i kompleksa Eufrazijane u Poreču. To je Eufrazijani omogućilo ulazak na popis svjetskih spomenika kulture UNESCO-a.

Tako skroman, a tako velik

Srdačnost, skromnost i duhovit način izražavanja biskupa Bogeticā osvajali su mnoge, a kad bi se našao s našim ljudima bilo gdje u svijetu, prenosio je dašak zavičaja, vjere, tradicije i običaja da se ne zaboravi rodna gruda, „domaća besida“ i hrvatska riječ. Zgodno je spomenuti jedan dogadjaj iz Francuske. Kad je s prijateljima posjetio Pariz, dr. Anton Benvin upozorio ih je da tamo ima Istrana koji se ne osjećaju dobro ni s Francuzima, ni s Talijanima ni s „Hrvatima“ jer oni ne znaju tko su. Otišli su iz Istre kad je bila pod Italijom, ali ne znaju talijanski. Tada je jedan od njih rekao dr. Benvinu: „Mi nismo Hrvati.“ „A ča mi sad govorimo?“ priupita dr. Benvin. „Da li je ovo francuski?“ „Ne.“ „Da li je njemački?“ „Ne.“ „Da li je talijanski?“ „Ne.“ „Da li je hrvatski?“ „Bi moglo bit.“ Evo malo probuđene svijesti. Tada, kaže nadalje biskup Bogetic, dogovarali su s drugim hrvatskim svećenicima da ih treba češće posjećivati, upućivati na hrvatsku katoličku misiju i pomoći im u shvaćanju svojega podrijetla. (A slična su shvaćanja Istrana poznata i iz New Yorka.) U tom djelovanju spominju se sestra Paolina Davanco rodom iz Karoje, vlč. Janko Gortan, vlč. Kalčić, vlč. Frane Kurelović, a i sam je biskup Bogetic nekoliko puta odlazio u Pariz s istim ciljem da ih povežu s hrvatskom misijom, ispovijedaju i „da ne zaborave svoje korijene“. I u Austriji imamo dva istarska svećenika prijatelja pokojnoga biskupa Bogeticā: dr. Lucijana Ferenčića koji je tamo ostao nakon jednog dužeg bolničkog liječenja i vlč. Antuna Kolića koji već punih trideset šest godina zauzeto i s puno ljubavi djeluje među našim Gradičanskim Hrvatima. I s njima je naš biskup ostvario nekoliko susreta u Austriji i Istri.

U svojim izjavama često se spominjao mnogih iseljenika. Doživljavao ih je kao prijatelje ili čak župljane izvan Hrvatske. Održavao je kontakte s iseljenicima, ali nadasve s hrvatskim svećenicima u katoličkim misijama. Pomagao im je u pastoralnom i evangelizacijskom radu. Želio je pomoći da čuvaju svoje običaje, vjeru i nadasve ljubav prema svojoj domovini i hrvatskom jeziku. Doživljavao ih je kao one koji su trenutno izvan domovine, ali bi se trebali vratiti kući. Iako svjetski putnik, posebno je cijenio vrijednost rodnoga doma i domovine Hrvatske.

URED ZA OBITELJ I LABINSKE ŽUPE ORGANIZIRAJU:

HODOČAŠĆE U RIM I U SAN GIOVANNI ROTONDO

22. – 26. 6. 2017.

5 DANA AUTOBUSOM

1. DAN: LABIN – SAN GIOVANNI ROTONDO, 22. 6. 2017., ČETVRTAK

Polazak iz Labina u 00:00 sati. Putovanje Slovenijom, Italijom, s usputnim zaustavljanjima do mjesta San Giovanni Rotondo. Dolazak u San Giovanni u ranim prijepodnevnim satima i razgled mesta povezanog sa životom svetca: KRIŽNI PUT, KAPUCINSKI SAMOSTAN, SOBA SVETOG PIJA, CRKVA SANTA MARIA DELLE GRAZIE, KRIPTA OCA PIJA, SAMOSTAN KLA-RISA, NOVA BAZILIKA gdje je prebačeno svetčevo tijelo. Misa. Smještaj u hotel. Večera i noćenje.

2. dan: SAN GIOVANNI ROTONDO – SAN MICHELE – RIM, 23. 6. 2017., PETAK

Doručak. Nakon doručka odlazak do mjesta Monte San Angelo gdje se nalazi svetište svetog Mihaela arkandela. Misa u svetištu. Nakon mise polazak prema Rimu. Dolazak u Rim u ranim večernjim satima. Smještaj u hotel. Večera. Noćenje.

3. DAN RIM, 24. 6. 2017., SUBOTA

Doručak. Nakon doručka početak obilaska Rima. Odlazak do katakombi i razgled. Nakon katakombi odlazimo u posjet Vatikanskim muzejima i nakon toga u crkvu sv. Petra, katedralu svih katedrala, mjesto mučeništva sv. Petra i njegova ukopa, a u obnovi Bazilike sudjelovao je i Ruđer Bošković. Posjet grobu Ivana Pavla II. Povratak u hotel. Večera. Noćenje.

4. DAN RIM, 25. 6. 2017., NEDJELJA

Doručak. Odlazak na Angelus. Stanka za ručak. Odlazak do bazilike svetog Pavla izvan zidina i crkve svetog Klementa te svetog Petra u okovima. Vidjet ćemo i Coloseum, Foro Romano i na Campidoglio posjetiti crkvu Santa Maria in Aracoeli (crkva svete Marije od nebeskog oltara) koja čuva grobnuč bosanske kraljice Katarine. Prošetat ćemo poznatim trgovima: Piazza Venezia, Piazza di Spagna i vidjeti slavnu fontanu Trevi. Slobodno vrijeme. Posjet Hrvatskom zavodu svetog Jeronima i sveta mise u Zavodu. Povratak u hotel na večeru. Noćenje.

5. DAN RIM – PAZIN, 26. 6. 2017., PONEDJELJAK

Nakon doručka odlazak u Loppiano, grad koji živi fokolarinsku duhovnost. Misa. Ručak. Polazak prema Istri. Voznja autokomom uz usputna zaustavljanja do Istre. Dolazak u Istru predviđen u kasnim večernjim satima.

U CIJENU UKLJUČENO:

- prijevoz autobusom visoke turističke klase
- dozvola za kretanje autobusima u Rimu 3 dana
- smještaj u Rimu na bazi 3 polupansiona u hotelu 3*** /doručak i večera/
- smještaj u hotelu u mjestu San Giovanni Rotondo na bazi 1 polupansiona
- pratitelj putovanja
- zdravstveno osiguranje u inozemstvu, osiguranje od otkaza, posljedice nesretnog slučaja

U CIJENU NIJE UKLJUČENO:

- piće za vrijeme obroka
- odstupanja od programa
- sve što nije navedeno u CIJENA UKLJUČUJE

Aranžman je rađen na temelju minimalno 40 putnika u autobusu. U slučaju manjeg broja putnika Agencija si pridržava pravo promjene cijene. Ostale uvjete putovanja možete dobiti u Agenciji A.T.I., Zadarska 15, 52100 Pula ili na telefon 052223400.

Mogućnost plaćanja u više mjesecnih obroka.

ZA SVE INFORMACIJE, TAKOĐER I PRIJAVE, NAZVATI:

Župni ured Labin 852-482 ili 098/963 2097, e-mail: zupni.ured.labin1@pu.t-com.hr (vlč. Koren)

Župni ured Sv. Petar u Šumi 686-201 ili 095/197 3750, e-mail: euzebijejosip@gmail.com (o. Euzebije)

Zainteresirani se trebaju javiti do 8. svibnja o.g. i s prijavom uplatiti 100 eura ili kune u protuvrijednosti na IBAN: HR8623800063220025360, POZIV NA BROJ: HR00 1946 S NAZNAKOM: HODOČAŠĆE U RIM.

Unaprijed se radujemo vašem interesu – hvala!

M. Koren, pročelnik Vijeća

IV. RAT I MLADOST

Don Milorad DEFAR

„Lijepo je čuvati tajnu kraljeva, ali je slavno otkrivati djela Božja!“ (Tob. 12,7)

NAPOMENA: Zapis don Milorada Defara USPOMENE IZ NEOBIĆNOG MOZAIIKA BOŽJE PROVIDNOSTI dovršeni su i priređeni 1992. godine u Zagrebu, u godini međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Jednu presliku teksta USPOMENE – po izričitoj želji gospodina Hrvoja Defara, brata don Milorada – proslijedila mi je prije nekoliko godina gospoda Marija Banko, pjesnikinja iz Tinjana (Jakovici). Gospodina Hrvoja Defara obavijestih o ideji da se fragmenti zapisa USPOMENA njegova brata svećenika objavljuju u „Ladonji“. (Tomislav Milošanić)

Ratna previranja

Organizacija „Križarsko bratstvo“ djeluje još neko vrijeme, a zatim uzima novo ime i smjer „Hrvatski junak“, što je samo bila dalja priprava novoj stvarnosti, koja se pretvorila u nešto suprotno od očekivanoga. Neljudski fašizam pripravio je put bezbožnom komunizmu. Za mene se, pak, Božja Providnost pobrinula, te sam u nezaboravnoj žrtvi rata i milosrdne ljubavi, u č. s. Andeliji, imao do 1943.g. duhovnu majku i savjetnicu, a zatim isto tako u svećačkom liku svoga katehete u gimnaziji, vlc. Josipu Pelcu, odličnog odgojitelja. Oni nadomjestiše ono, što se činilo izgubljenim s travničkim sjemeništem. Da, naime, nisam pao na maturi, ja bih još 1944. g. stupio u sarajevsku bogosloviju, jer sam se već krajem 1943.g. bio javio rektoru p. Ferenciću. On mi je poslao i potvrdu da sam primljen i upisan, da me ne pokupe ustaše ili domobrani. To bi, najvjerojatnije, bilo fatalno za moj poziv, jer bih zacijelo stradao s tolikim drugima u proljeće 1945. godine. I dok su svi moji kolege i kolegice iz VIII. razreda otišli u šumu, ja sam ostao kod kuće obradivati zemlju, čekajući popravni u veljači 1945. godine. Zbog velika ugleda obitelji Defar kušalo se na sve načine uvući nas u bilo kakvo političko djelovanje. Mene su htjeli postaviti za „vođu ustaške uzdanice“, jer sam kao voditelj ministrantskog zборa bio poznat svima, pa bi moje sudjelovanje imalo velikoga utjecaja na roditelje. Međutim, godine 1944. su stvari uzele drugačiji tijek, te ja, kao kandidat za bogosloviju, nisam htio ni čuti za bilo kakvu suradnju s ustašama. U školskoj godini 1943./44. dolaze nam hrvatski profesori i katehete iz „oslobodenih“ krajeva. Od jeseni 1944. do 9. travnja 1945. Bosanski je Brod bio bombardiran od savezničkih zrakoplova 27

puta, dok partizanska lovačka nadljetanja sa napadima strojnica i lakin bombama i granatama nije bilo moguće brojati niti procjenjivati. Partizani su ušli u Bosanski Brod tek 9. travnja 1945. godine, a još nije bio završen srijemski front, te su oslobođeni trebali još vojnika. Zato je već nekoliko dana kasnije proglašena mobilizacija za sve koji još nisu bili mobilizirani. Moradoh se i ja prijaviti komisiji. Kao hladni tuš doživljavam obavijest iz Sarajeva, da su iza odlaska okupatora bogosloviju zauzeli oslobođeni, te da se ne zna, kada će bogoslovija moći započeti radom. Mene su, pak, dvaput pozvali na superkomisiju, ali jednom nas vratilo sa željezničkog kolodvora u Bosanskom Brodu, a drugi put iz Dervente, jer je komisija morala na drugo mjesto. Treći me put pozvaše i odvedoše u Prnjavor radi provođenja registracije vojnih obveznika. Jednoga dana koncem srpnja poruči mi tata, da odnesem petnaestak kg kukuruza u mlin i odvezem ih župniku Kočiću, jer su ostali bez „praške brašna“, a ostala mu na vratu sestra s četvoro siročadi, jer joj je poginuo muž – domobranski satnik. Pred župnim standom u Bosanskom Brodu ugledam, u svećeničkom civilu preuzviješnjeg biskupa Čekadu, kako razgovara sa župnikom. Pošto ga, s vrećom na leđima pozdravih, vidim da me ne prepoznaće. Svome bivšem župniku sam, dakako, ostao u sjećanju kao dječak s tankim naočalamama, a sad se pred njim našao odrasli momak bez naočala, sa zasukanim nogavicama, s košljom izvan hlača i starim tatinim šeširom. Tek tada je župnik shvatio da me biskup ne prepoznaće, pa će mu: „Pa, tvoj kumašin, Mile Defar!“ Poljubih mu prsten, a on me zagrli i stane pitati za moje, jer od 1944. nije znao ni gdje smo ni što je s nama. I tada postavi i meni pitanje: „A kako si se ti spasio od rata?“ Župnik mu odgovori: „Mile čeka poziv u bogosloviju, ali tko zna kako će biti sada.“

Duh Sveti preuzima inicijativu

Po ljudskim kombinacijama, dovde je Božja Providnost vodila tijek zbivanja, a sada je, po svemu sudeći, Duh Sveti preuzeo inicijativu. „Znaš što, - reče mi biskup – bilo bi najbolje da ti dođeš u moju biskupiju, pa će se ja pobrinuti za tvoju bogosloviju!“ Bile su to riječi „kao s neba pa u rebra“, jer to ni u snu ne bih bio očekivao. S jedne strane želja da što prije znam na čemu sam, s druge, hoću li izmaći poziv za superkomisiju, a s treće – ne znam ni gdje je to Skopje, te na koncu, što će reći roditelji?! Zato, da

se nekako izvučem, osjećajući nelagodu i crvenilo u licu, odgovorih: „Preuzvišeni, gdjegod bio svećenik, tate i mame ja neću čuvati. Ali dok s njima ne razgovaram, ne mogu vam ništa određeno odgovoriti.“ Preuzvišenom se svidio moj odgovor, pa reče: „Tako i treba, ti s njima razgovaraj, a ja ću tati pisati čim stignem Milivoju u Zenicu.“ Dakle, udica je bačena, a riba razmišlja kako će je proglutati. Biskup je oputovao prvim vlakom za Zenicu, a ja se uputio kući svojim poslovima na imanju. Bio je utorak, a ja do nedjelje nisam vidio tatu, te sam i zaboravio na susret, jer sve tužnije novosti i neizvjesnost o sudbini brata Slavka gurnuli su u pozadinu susret s biskupom.

Sljedeće nedjelje, po običaju, poranih i odoh u Gornja Močila i pokupih sve moje, te nastavismo za Novo selo na misu. Putem me tata upita: „Kade si vidi ti našeg preuzvišenog?“ Iznenaden tatinim pitanjem, mjesto odgovora rekoh: „Pa zar ti je već pisao?“ „Jučer mi je došlo pismo, ali ništa ne piše gdje ste se sreli, nego da je došao u Zenicu posjetiti mamu i vlc. Milivoja, te da ti je predložio da dođeš u njegovu biskupiju, a on da će se pobrinuti za tebe!“ Mama odmah zabrinuto upade pitanjem: „Ma, ča biš ti ša tamo za vajk?“ Kako mi je dojadilo čekati u neizvjesnosti, rekoh: „A zašto ne, bolje i tamo nego ovako gubit vijeme. Tata i ovom prilikom očituje svoju predanost u volju Božju riječima: „A forši je volja Božja da gre i on tamo dole!“ Svi smo se toga dana molili, da bude kako je volja Božja. Tata je istoga dana navečer napisao odgovor preuzvišenom, da smo se složili, pa „neka Milo bude Božji i Vaš!“ I poput Pilata u Vjerovanje, dospjeh stjecanjem okolnosti u skopljansku biskupiju. Nu, ako je išlo glatko s pristankom roditelja, nije tako išlo kod Duhovnog Stola Vrhbosanskoga. Moj je preuzvišeni najprije tražio da me brišu iz popisa svojih bogoslova, te me prime kao bogoslova njegove biskupije. U odgovoru mu gotovo zamjeriše, što u onako teškoj poslijeratnoj situaciji, nakon gubitka stotinjak svećenika i bogoslova od njih traži toliku žrtvu, da poklone gotovog abiturijenta.

Tko zna kako bi završio moj slučaj, da nadbiskup Šarić nije pobegao pred partizanima. Ovako je moj biskup imao pravo prekinuti raspravu, jer su mene roditelji školovali i dali svoj pristanak, pa je biskup odgovorio: „Budući da je kandidat završio gimnaziju i veliku maturu u državnoj gimnaziji, a njegovi roditelji pristali na njegov odlazak u skopljansku

biskupiju, izvolite ga brisati iz svog registra, jer ču se ja pobrnuti za njegov studij teologije!" Moj se biskup obratio svojim kolegama iz rimskog Germanicuma, mons. dr. Alojziju Stipešiću, nadbiskupu i metropolitu zagrebačke nadbiskupije i dr. Franji Šeperu, rektoru Bogo-slovnog sjemeništa na Kapetelu, koji velikodušno primiše ne samo mene, nego i ostale bogoslove skopljske i barske nadbiskupije.

Završetak rata

Drugi je svjetski rat završio s potpuno negativnom i poraznom bilancem. Osim milijunskih ljudskih žrtava i uništenja neizmjerljivih materijalnih dobara, poniženi i pokoreni fašizam dobio je svoga dostoјnoga nasljednika u boljševizmu. Karakter toga novoga paklen-skoga izuma ocrtao je proročki još 1938. g. tadašnji vođa Malih križara u Bosanskom Brodu, gospodin Andrija Čekada: „Kao što je Kristova Crkva otajstveno Tijelo Kristovo, tako je boljševizam, koga propovijeda komunistička partija, skriveno tijelo sotonsko. Očituje se to u cilju i sredstvima kojima se služi: dok Crkva prosvjetljuje i oslobođa ljude propovijedajući evanđeosku istinu i vršeći djela ljubavi, boljševizam nameće lažima i mržnjom bezbožni komunizam, koji ih zarobljuje i ponizuje ispod životinje. Dakle, s jedne strane Istina, Svetlost i Ljubav, s druge laž, tama i mržnja!“ Kako su u božjim planovima vjekovi i sekunde relativne vrijednosti, gledano iz današnje perspektive možemo reći, da je privremena i prividna pobjeda boljševizma bila početak njegova kraja. Za Istru je taj svařetak predvidio dalekovidni mons. Božo Milanović, koji je učinio sve, da Istru vrati matici zemlji Hrvatskoj. Nije toliko važno pitanje, da li se Tito poslužio Milanovićem ili obratno, koliko je važna činjenica, da su obojica, svaki na svoj način, poslužili božjem planu, koji se očitovao u ispravljanju povijesne nepravde i zablude, pa je Istra opet hrvatska!

Otavio Valentić

Dana 24. ožujka 2017. u Gospodinu je preminuo Otavio Valentić iz sela Rebane, Župa Navještenja Marijina, Pićan. Pok. Otavio bio je rođen u Rebanima 22. travnja 1927., kao drugo dijete od ukupno dvanaestero u svojih roditelja Ivana i Franice. Nekoliko dana po rođenju primio je sakrament krštenja. Dana 26. studenoga 1949. oženio se Marijom rod. Sergo iz obližnjeg sela Jurani, koja je preminula 2013. U tom braku rodile su im se četiri kćeri, a iz njihovih brakova poteklo je desetero unuka i devetero pravnuka. Pok. Otavio svoj je radni vijek proveo u rudniku ugljena u Istarskim ugljenokopima, skrbeći se i mučeći za svoju obitelj. U trenutcima prisjećanja i prepričavanja svog života unucima i zetovima najčešće se zadržavao na vremenu teško proživljena straha za život kad je još gotovo kao dječak boravio među partizanima u Drugom svjetskom ratu, pješice i više gladan nego sit prošao Gorski kotar, Sloveniju i druge krajeve, pado u zasjede i zarobljeništvo, ali i u snijeg u kojem je i zaspao i zamalo tu i umro. Vjera svakoga od nas samo je dragome Bogu znana, ali pok. Otavio svojim je životom redovito iskazivao svoju vjeru, nazočio misama u Sv. Katarini gdje se opskrbljivao i napajao sakramentima ispovijedi i sv. pričesti čemu je ostao vjeran do same smrti. Od čovjeka na kraju zemaljskoga života materijalno ništa ne ostaje jer sve je takvo propadljivo, ali ostaju neki plodovi za daljnji život, za vječnost. Uz svakako velik broj onih koji su pok. Otavija došli ispratiti na vječni počinak, možda priznanje njegovu vrijednu, požrtvovnu i skromnu, a zapravo bogatu životu pokazuje scena u kojoj ljes s njegovim tijelom iz crkvice sv. Roka u Pićnu složno iznose njegovi zetovi, pa se može reći i da je sa svojim kćerima koje su ga do kraja obasipale pažnjom i skrbi dobio i četvoricu sinova. I, kao što je rekao v.l. Antun Kurelović na sprovodnoj misi, zacijelo je, uz mnogobrojne vijence, ikebane i svijeće, najveći ures i najljepše cvijeće pred Bogom Stvoriteljem, našim Nebeskim Ocem, i za pok. Otaviju i za sve nas koji smo ga nadživjeli bio niz satkan od njegove djece, unuka, pravnuka, zetova koji su okružili njegov odar i zajedno s pokojnikovom braćom i sestrama tako činili jedan topli, posljednji zemaljski zagrljaj u zajedništvu s Gospodinom u hodu prema vječnosti. Neka pok. Otaviju naš mučeni, raspeti, uskrslji Gospodin Isus Krist sada bude nagrada i novi dom. (D. S.)

Prof. Mario Miočić

U subotu je 1. travnja u Juršićima naglo u 53. godini života preminuo prof. Mario Miočić. Za vrijeme teniske partije sa susjedom osjetio se nelagodno. Otišao je kući predahnuti i našli su ga mrtva na podu. Hitna je pomoć brzo došla, ali uza sva nastojanja, više nije bilo ljudske pomoći. Mario Miočić dvadeset je godina bio voditelj Restauratorske radionice Vodnjan – Juršići. Radionica ljeti uglavnom radi u crkvi Majke Božje Traversa u Vodnjanu, a zimi u prostorijama župne kuće u Juršićima što je, nakon odlaska sestara karmeličanki, dopustio tadašnji biskup mons. Antun Bogetic. Sve je godine profesor Miočić sa suradnicima obilazio Istru uzduž i poprijeko prikupljajući podatke o najugroženijim umjetinama. Kulturna se baština istraživala u Istri i Ministarstvu kulture predlagani su prioriteti. Pod vodstvom profesora Miočića radilo se u desecima istarskih crkava i restaurirano je na stotine predmeta, kojima je produžen vijek trajanja i bit će tragovi kulture u ovom podneblju za daljnja stoljeća kao dodatna vrijednost turizmu. Uživao je u svom poslu. Umjetnije je tretirao pažljivo, kao živa bića. O njima nam je prenosio mnoštvo informacija. Bio nam je zahvalan za svako ukazivanje ugroženosti umjetnina. Teško će biti naći njegova zamjenika. Šteta što se nitko nije sjetio za života dati mu javno priznanje. Moguće je to i posmrtno. Mario je rođen 19. lipnja 1964. u Ražancu kraj Zadra, od oca Josipa i majke Albine Lilić. Nakon osnovne škole, Tehničku je školu završio u Zadru, zatim i Pedagoški fakultet pa je godinama radio kao profesor Likovnoga odgoja, uglavnom na zamjenama u Rijeci i drugdje. Bez stalna zaposlenja, godine 1991. dolazi u Restauratorsku ljetnu školu u Vodnjan. I tu je našao sebe pa je u Zagrebu nastavio studij i praksu u Restauratorskom zavodu Hrvatske te je stekao zvanje višeg konzervatora i restauratora, nakon čega je zasnovao obitelj s Laurom Stipić iz Rijeke. Imaju devetnaestogodišnjeg sina Mihovila. U Juršićima su živjeli skromno u župnoj kući gdje su primali mnoštvo djelatnika za razna istraživanja po Istri. Tek su u novije vrijeme uspjeli sagraditi obiteljsku kuću i preselili se tek 2011. Srodili su se s Istrom i Rovercima pa su uz kuću ovdje izabrali i vječni počinak. Ispraćaj je bio na groblju u Juršićima u pondjeljak 3. travnja, uz neočekivano mnoštvo znalaca i četiri svećenika. Pogreb je predvodio župnik Svetvinčenta i upravitelj župe Juršići v.l. Darko Zgrablić, s kojim je pokojnik odlično surađivao kao praktičan vjernik. Od pokojnika se oprostio i v.l. Marijan Jelenić, župnik iz Vodnjana, s kojim je Miočić tjesno surađivao svih dvadeset godina, pogotovo u neprekidnoj brizi za Zbirku sakralne umjetnosti i relikvije. Na Zbirci se intervenira često. Jelenić je istaknuo pokojnikove vrline i dobrohotnost, zahvalio za suradnju u osobno ime, uime Župe Vodnjan i drugih župnika u čijim su župama restaurirani dijelovi inventara te uime biskupije Porečke i Pulsko jer su pod Miočićevim vodstvom od sigurne propasti spašene stotine umjetničkih djela istarskih crkava. Zahvalio je također i Restauratorskom zavodu Hrvatske iz Zagreba i mladoj Republici Hrvatskoj koja uz sve svoje probleme odvaja za kulturu. „Izražavamo vam iskrenu sućut i zajedno sa svima vama dijelimo bol rastanka, ali izražavamo i čestitke obitelji i rodu što ste dali takva čovjeka. Ponasni smo što smo ga poznavali i što smo živjeli u njegovoj blizini“, zaključio je vodnjanski župnik. Doista je otišao zaljubljenik u Istru i njen veliki dobrotvor. (Marijan Jelenić)

Hrvatski istarski preporoditelji

Božo Milanović (I. dio)

Božo Milanović istarski je svećenik, rodoljub, znanstveni, društveni i kulturni djelatnik. Već od rane dječačke dobi upijao je hrvatske narodnjačke ideje. Jedan je od istarskih značajnika onoga doba, koji su svojim političkim djelovanjem promicali prava hrvatskoga naroda. Najznačajniji, a ujedno i najplodniji period Milanovićeva života vrijeme je između dvaju svjetskih ratova, kada je bio proganjan od talijanskoga fašističkog okupatora, pa je veći period međurača proveo u internaciji. Najpoznatiju ulogu imao je kao jedan od predstavnika Istre na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1946. godine, na kojoj se odlučivalo o sudbini Istre nakon rata.

Djetinjstvo i školovanje

Rođen je 10. listopada 1890. g. u istarsko-mjestu Kringu, u to doba, kao i danas, u Općini Tinjan. Njegova se obitelj bavila poljoprivredom i živjela veoma skromno. Već u ranim dječačkim danima u njegovu biće utkane su snažne karakterne osobine koje će se kasnije izoštiti i manifestirati na veoma pozitivan način, pomažući mu da se lakše suoči sa životnim nedaćama. Veliku je ulogu pritom imao njegov otac Jakov, usađujući u sinovljevu svijest hrvatski rodoljubni duh, kao i angažman u djelovanju za zajedničke potrebe, što će se tijekom cijelogra njegova života mnogostruko manifestirati. Tako Milanović u svojoj biografiji piše kao ga je otac jutrom

budio riječima: „*Ustaj, rode, Hrvatska te zove.*“ te „*Diži se na noge junaka i na vruće žile.*“ Majka – Ana djevojački Čehić, podrijetlom iz župe Baderna na Poreštini, preminula je prije njegova šestoga rođendana.

„*Tada*“, kaže sam Milanović, „*još ni sam shvaćao tu veličinu nesreće koja me je zadesila, ali sam i tada i kasnije osjećao da se nemam kome požaliti ni povjeriti svoje najintimnije osjećaje.*“ U školu je krenuo u rodnome mjestu, gdje je i ministriradio; već u ranoj dobi od župnika je uštedenom jednom krunom kupio molitvenik biskupa Jurja Dobrile *Otče, budi volja twoja!*, koji će tijekom života nekoliko puta preizdavati. Kada je završio peti razred, otac ga je upisao u prvi razred hrvatske klasične „Carsko-kraljevske velike državne gimnazije“ u Pazinu. O programu obrazovanja Milanović ističe kako su se ondje u prvoj razredu od jezika učili hrvatski, njemački i latinski, po izboru i talijanski, a u višim razredima i grčki jezik. O zahtjevnosti školskoga programa, a možda i o nevoljnosti đaka da dovrše svoje obrazovanje svjedoči i činjenica da je od upisanih đaka školu završila „*(...) jedna četvrtina ili još manje.*“ Prepostavljamo da je bio izvrstan đak s obzirom da je nakon trećega razreda primao stipendiju koju je osiguravao biskup Dobrila. U to doba, prema A. Heku, pada njegova „*(...) glavna formacija, sazrijevanje i počeci djelovanja (...).*“ Iz četvrtoga razreda sačuvana je Milanovićeva zbirka pjesama koja, dodaje Hek, „*(...) očituje stanje spremnosti njegova duha da uđe u okršaje što mu ih sudbina nuđa.*“ Njegova se volja za učenjem i istraživanjem manifestirala i u zamolbi upućenoj

tadašnjemu ravnatelju škole da mu iz školske knjižnice posudi nekoliko knjiga; putom slučajnošću ravnatelj

mu je posudio knjige iz područja astronomije, biljnoga i životinjskoga svijeta, što ga je potaklo da zavoli i prirodne predmete. Stoga je pokazao sklonost u postizanju zavidnih rezultata i iz prirodnih znanosti. Naime, u završnome je razredu krenuo u otkrivanje načina da se magnetska sila pokuša uporabiti kao energija; nekoliko godina kasnije od Patentnoga ureda u Beču zatražio je patent za stroj kojim bi to izveo te sredstva za njegovu izradu. Patent je dobio 1913. g. što je pobudilo veliko zanimanje. Dobio je čak i ponude nekih poduzeća s njemačkoga i belgijskog prostora, no bez postojanja sredstava njegova zamisao nije bila ostvarena.

Susret hrvatskih katoličkih đaka u Trstu

U njegovim gimnazijskim danima – kako sâm kaže – njegovan je «*narodni panslavistički duh*», ali i onaj protuaustrijski te protutalijanski. U to je vrijeme Mahnićev katolički pokret doživljavao svoj zamah, pa je nekolicina đaka, među kojima i Milanović, prisustvovala predavanjima predstavnika tog pokreta. S obzirom da je u gimnazijama bilo zabranjeno okupljanje, ta su se predavanja najprije održavala u okolini Pazina, potom i u jednoj prostoriji franjevačkoga samostana u Pazinu. Aktivno se uključivši, Milanović je postao i predsjednikom katoličko-narodne đačke

organizacije, a 1908. g. bio je nazočan susretu hrvatskih katoličkih đaka održanome u Trstu. No, zbog neslaganja između teističkih i ateističkih đačkih skupina, došlo je do podvajanja. Kako bi se to suzbilo, zajednička okupljanja odvijala su se pod budnim okom izabranoga profesora. Na tim je sastancima mladi Milanović održao i više predavanja, a sudjelovao je i u izdavanju lista duhovita sadržaja *Daj napred*, zahvaljujući kojemu se polako oko njega i njegovih sumišljenika okupljao sve veći broj đaka. Nazočio je na više takvih okupljanja, od kojih su neka organizirana u ostalim hrvatskim krajevima, primjerice, u Splitu 4. kolovoza 1909. godine. Na tome je skupu bilo nazočno preko sedam stotina sveučilištaraca i gimnazijalaca. Negdje je čak održao i predavanje. Također, zajedno sa svojim sumišljenicima, okretao se i prema hrvatskome seljačkom stanovništvu, obilazeći ga te su za njih organizirali različita predavanja, sastanke, ali i prigodne igrokaze; u te su se aktivnosti polako uključivali i svećenici. Milanovićevo se vrijednost pritom vidjela i 1909. godine kada je njegov govor – *Naše stanovište (narodno, vjersko i demokratsko)* – na sastanku katoličkih đaka istarska svećenička zajednica prihvatala kao svoje stajalište.

Predsjednik Akademskoga društva Dobrila

Gimnazijsko je obrazovanje završio položenom maturom u srpnju 1910. godine. Potom odlazi u Centralno bogoslovsko sjemenište u Gorici gdje je pokazao veliko zanimanje za dogmatiku, a bavio se i filozofijom. U Gorici su studirali hrvatski, slovenski i talijanski bogoslovi iz Goričke nadbiskupije te iz Tršćansko-koparske, Porečko-pulske i Krčke biskupije. Tako je na trećoj godini napisao tekst iz Estetike, a objavljen mu je i jedan članak. Postavši predsjednikom *Akademskoga društva Dobrila*, intenziviralo se njegovo djelovanje s istarskom katoličkom mladeži; u tome je svojstvu bio sudionikom osnivanja više mladenačkih društava. Naime, posebna se pozornost pridavala istarskoj mladeži, kako bi se na nju ostavio utjecaj, prije svega, na nacionalnome, političko-demokratskom, potom i u vjerskom, gospodarskom te prosvjetnom polju. Tako je u tri godine na istarskome prostoru osnovano čak devetnaest društava oko kojih je bilo okupljeno 3000 đaka. U svezi s tim društvinama, Milanović je u kolovozu 1912. sudjelovao i na taboru u Bermu, kojemu je – prema njegovoj procjeni – nazočilo 800 do 1000 članova mladenačkih društava iz brojnih mjesta središnje Istre. Godine 1913. održavao je i trodnevni tečaj za odgoj voditelja mladenačkih društava. Nastavljeno je i njegovo aktivno sudjelovanje u različitim manifestacijsko-kulturnim aktivnostima, primjerice, na proslavi 100. obljetnice rođenja biskupa Jurja Dobrile. Proslava je održana 16. travnja 1912. u Tinjanu, a jedan od govornika bio je dr. Matko Laginja. Istoga je dana svečanost nastavljena u Dobriliću rodnomu mjestu. Milanović je tada sudjelovao i u epizodi potaknutoj od strane zagrebačkih bogoslova, koji su pak od bogoslova u Gorici tražili da se pridruže prosvjedu kod prijestolonasljednika Franje Josipa I. i nuncija u Beču. Cilj je toga bilo sprječavanje mađarskoga zahtjeva upućenoga Svetoj Stolici, s namjerom da se tadašnja Rijeka odijeli od Senjske biskupije. Milanović je na latinskom jeziku sastavio brzojav za nuncija.

Svećeničko ređenje

Za svećenika je zaređen u Trstu 7. srpnja 1914., a mlađu misu slavio je u rodnoj Kringi 19. srpnja. Mjesec dana iza toga započeo je prvu službu, i to u Pićnu, gdje je imenovan pomoćnik župnika i kancelarom Sv. Katarine. Ondje je bio vrlo aktivan – pribavio je harmonij, inicirao uvođenje pjevanje mise, a predavao je i vjerouau. Pored svoje nacionalne djelatnosti, pokazao je i smisao za praktične stvari, primjerice, oko crkve sv. Katarine dao je posaditi stotinu borova. (*nastavlja se*)

Proslava blagdana Božjega milosrđa u Puli

Blagdan Božjega milosrđa u Puli je proslavljen prigodnim trodnevnim programom, ove godine u pulskoj samostanskoj crkvi sv. Franje Asiškog. Organizatori su bile pulske sestre Milosrdnog Isusa, koje u Puli djeluju od 2000. godine, zajedno s Katoličkom udrugom Radnici Milosrdnog Isusa.

Blagdanu je prethodila dvodnevna duhovna priprava sa zanimljivim sadržajima. U petak, 21. travnja, nakon Krunice, večernje misno slavlje predvodio je vlč. Duje Kurtović iz Karlovca, a nakon mise uslijedio je koncert duhovne glazbe u izvedbi Grupe „Emanuel“. U subotu je misno slavlje predvodio vlč. Joško Listić, župnik pulske župe Krista Spasitelja, koji je nakon mise održao katehezu pod nazivom „Milosrđe Božje jakost onih koji se u njega uzdaju“. Subotne su misno slavlje glazbeno animirali članovi Grupe Oton, koji su prigodnim pjesmama pratili i nedjeljni program. U nedjelju je molitveni program započeo u 14 sati, a nakon Krunice Božjega milosrđa i drugih molitvenih trenutaka, u 15 sati, kada se obilježava Sat milosrđa, započelo je misno slavlje koje je predvodio vlč. Maksimiljan Buždon, župnik pulske župe Gospe od Mora. U homiliji, koju je započeo istaknuvši važnost uloge sv. Faustine Kowalske i sv. pape Ivana Pavla II. u širenju štovanja Božjega milosrđa, vlč. Buždon naglasio je kako pojам Božjega milosrđa nikako nije nešto što je započelo sa sv. s. Faustinom, već je Božje milosrđe u Crkvi prisutno od početaka, to je drugo ime Božje Ljubavi. Svjesna te važnosti, Crkva je nedavno proglašila Godinu Božjega milosrđa, što je bila jedna velika duhovna obnova za cijeli svijet. Svrnuvši pozornost na sliku Milosrdnoga Isusa, gdje iz Srca izlaze bijela i crvena zraka, propovjednik je naglasio kako je Crkva nastala iz Isusova srca, iz njegove Ljubavi, on nije došao suditi, nego pomoći napačenu čovječanstvu da se po Njemu spasi. Propovjednik je potom pojasnio kako je Bog, žečeći konkretizirati svoje milosrđe, podario sakrament isповijedi, susret sa samim Milosrdnim Isusom, kojim pomaže čovjeku nadvladati težinu vlastitih. Današnji svijet, posebno zapadni, udaljio se od Boga i možda je to razlog zašto je Bog prije stotinjak godina, preko s. Faustine počeo pripremati Crkvu i svijet ne samo za ovaj blagdan nego za razmišljanje o tome Milosrđu, za napor Crkve i nastojanje Crkve da Božje milosrđe pruži svakome čovjeku, rekao je vlč. Buždon, naglasivši kako je milosrđe Božji dar čovjeku te ga moramo prihvati u poniznosti. Propovjednik je potom vrlo jednostavnim načinom pojasnio pojma potpunoga oprosta te su izmoljene molitve po nakani Svetog Oca. Po završetku mise uslijedilo je čašćenje relikvija sv. Faustine i bl. Mihaela Sopoćka, koje se inače čuvaju u pulskoj kapeli Milosrdnog Isusa. (www.ppb.hr)

Pastoralno djelovanje biskupa Dragutina Nežića (I. DIO)

O pastoralnom djelovanju biskupa Dragutina Nežića predavanje je svećenicima na njihovu mjesecnom susretu održao mons. Ivan Milovan, biskup u miru. Predavanje je održano u Pazinskom kolegiju 24. travnja 2017.

“Pozdravljam na ovom mjesecnom susretu okupljenu svu subraču svećenike i sestre redovnice. Kako nam je poznato, naša biskupska ove, 2017., godine obilježava nekoliko značajnih okruglih obljetnica. A znamo, okrugle obljetnice poseban su podsjetnik na neke osobe i događaje iz prošlosti. I kao da nam ih na neki način približe (Jubilejske godine u Crkvi, pa obilježavanje 100. obljetnice I. svjetskog rata, Dobrilina godina...).

Mi ove godine tako spominjemo 70. obljetnicu ustanovljenja Pazinske apostolske administrature, 70. obljetnicu dolaska mons. Dragutina Nežića u Istru i također 70. obljetnicu mučeništva bl. Miroslava Bulešića te 40. obljetnicu ujedinjenja istarske Crkve. Što nam te obljetnice znače, neka nam izrekne slika iz Knjige Propovjednika (12,11) o pobodenim kocima. Kaže Propovjednik: ‘Besjede su mudrih ljudi kao ostani i kao pobodeni kolci: pastir se njima služi na dobro svojega stada.’ Nisu li i okrugle obljetnice kao ‘pobodeni kolci’ koji strše, podsjećaju, upozoravaju? Vjerujem tako da će ova 70. obljetnica spomenutih događaja biti dobra prigoda za podsjećanje, oživljavanje sjećanja na ljude i događaje, vrlo značajne za život naše mjesne Crkve, prigoda da se izrazi zahvalnost osobama koje su nas zadužile svojim djelovanjem, prigoda da se bolje, šire i objektivnije sagleda ono vrijeme iz današnje, malo udaljenije, perspektive. Što se tiče biskupa Nežića, još su kod nas starijih živa osobna sjećanja na njega. Svi mi ređeni do 1983. bili smo rukopoloženi od njega, sjećanja su nam nužno subjektivna, nekad i opterećena nekim pozitivnim ili manje pozitivnim iskustvima – ali, ponovit će, iz današnje, udaljenije perspective, možemo mnogo toga još trjezni i objektivnije procjenjivati. A sjetiti se vremena i događanja u pastoralu naše Biskupije tijekom 36 godina, koliko je mons. Nežić upravljao ovom Crkvom, sigurno je korisno za razumijevanje sadašnjeg duhovnog stanja naših župa, kao i za bolje daljnje planiranje našeg pastoralnog djelovanja danas.

Prisjetimo se nekih datuma iz života biskupa Nežića

Mons. Dragutin Nežić došao je u Istru u studenom 1947. Malo prije toga – u rujnu 1947. – stupio je na snagu mirovni ugovor između Jugoslavije i Italije, po kojem su Istra i dijelovi Slovenije pravno pripali Jugoslaviji. Na crkvenom planu nova će državna granica otežati i konačno prekinuti svaku komunikaciju tršćansko-koparskog biskupa s dijelovima te biskupije u Jugoslaviji: u Istri su to bili dekanati Pazin, Pićan i Buzet (Umag i Buje do 1954. pripadali su Slobodnom teritoriju Trsta). Sveta Stolica tada je bila imenovala jednog apostolskog administratora u Solkanu u Sloveniji, koji je trebao upravljati jugoslavenskim dijelom Goričke i jugoslovenskim dijelom Tršćansko-koparske biskupije, područjem od Boveca do Pule. Kad se vidjelo da će to biti vrlo teško ili nikako provedivo, Sveta Stolica je (preko nuncija u Beogradu) odmah te 1947. god. imenovala duhovnika zagrebačke Bogoslovije, mons. Nežića, apostolskim administratorom za jugoslavenski dio Tršćansko-koparske biskupije, sa sjedištem u Sjemeništu u Pazinu. Godine 1949. mons. Nežić postat će apostolski administrator također Porečko-pulske biskupije, koja je tada obuhvaćala samo dekanate Labin, Vodnjan, Pula, Rovinj, Poreč, Motovun. Godine 1950. mons. Nežić zaređen je za biskupa u pazinskoj župnoj crkvi. Ipak, i dalje ostaje administratorom, ne još rezidencijalnim biskupom. Godine 1960. papa Ivan XXIII. imenuje biskupa Nežića rezidencijalnim biskupom porečko-pulskim. Ali on i dalje ostaje upravitelj Pazinske apostolske administrature. Kad je 1977. konačno hrvatski dio Tršćansko-koparske biskupije (dekanati Pićan, Pazin, Buzet, Umag i Oprtalj) priključen Porečkoj biskupiji, značilo je da je ugašena Pazinska administratura i da je sav teritorij Istre u RH postao crkveno ujedinjen u sadašnjim granicama jedne, Porečke i Pulske, biskupije. Biskup Nežić će tako, što kao administrator, što kao rezidencijalni biskup, u dobru i u zlu, tijekom 36 godina biti predvodnikom Crkve u Is-

tri. On je drugi Hrvat (nakon Dobrile) na stolici porečko-pulskih biskupa. Njegova je slika s pravom, uz ostale, na zidu ove dvorane (u Kolegiju).

Početci djelovanja mons.

Dragutina Nežića u novoj sredini

Papa Benedikt XVI. jednom je prigodom za teško stanje u Crkvi upotrijebio sliku: ‘Crkva je kao lađa koja propušta na sve strane...’ Nadovezujući se na tu sliku, možemo reći da je u prvim poratnim godinama Crkva u Istri, kao i u cijeloj Jugoslaviji i drugim komunističkim zemljama, bila kao lađa na uzburkanom moru, šibana valovima sa svih strana. Kako je to prikazao naš mons. Grah u svojoj knjizi ‘Udarit će pastira, na udaru su ponajprije bili pastiri, biskupi i svećenici, ali i svi, osobito istaknutiji, vjernici. Komunistička lažna propaganda bila je nenadmašna: s jedne strane govor o zajamčenim pravima i slobodama vjernika, u praksi sve potpuno suprotno. Sjećamo se, više-manje službeni je nauk bio: marksizam daje nov znanstveni pogled na svijet, vjera (koja je zapravo priča i praznovjerje) uskoro će odumrijeti, crkve će postati muzeji ili skladišta. (Crkva sv. Fume u Rovinju, govorilo se, postat će veliko skladište kamo će se dizalicama iz luke odlagati materijal.). Stanje sa svećenicima u Istri bilo je alarmantno. Biskup Radossi i talijanski kler pošli su u Italiju. Nekoliko je mladih uzornih svećenika stradalih: 1946. Bonifacio, 1947. Beletić i Bulešić, 1949. Lakoseljac. Nakon ubojstva Miroslava Bulešića nekoliko je hrvatskih svećenika prebjeglo u Trst, neki će se kasnije vratiti. Zbog sukoba vlasti i biskupa oko Svećeničkih staleških društava te nakon imenovanja Stepinca kardinalom, uskoro će, 1953., doći do usijanja u odnosima, čak do prekida diplomatskih odnosa Jugoslavije i Svete Stolice. Za vrijeme Tršćanske krize, te iste 1953., i sam je biskup Nežić tijekom mjesec i pol dana bio vojnik. Tih će godina slijediti napadi, izručivanja po novinama, zatvaranja svećenika, gušenje porezima Sjemeništa i svećenika... Treba dodati da biskup Nežić od samog

početka, od svog dolaska u Istru, nije bio dobro prihvaćen od vlasti. Djelomice je u nekim incidentnim situacijama ublažavao stvari mons. Milanović, ali je i on ponekad bio nemoćan.

Pastoralno djelovanje u teškim prilikama

U teškim okolnostima poratnih godina zadaća crkvenog Pastira bila je osobito podržavati, ohrabrvati i povezivati svećenike i vjernike. (Usporedba - gđa iz Zenice u ratu 1993.: 'Sabrali bismo se u crkvi, molili i pjevali, naš župnik među nama...'). Veliko je značenje imalo to da se Biskup često pojavljuje među vjernicima. Prigode za to bile su krizme po župama i proslave župnih blagdana. Od velike pomoći bila je još uvijek jaka vjerska tradicija. Do izražaja je tada dolazila ona Isusova riječ: 'Budite mudri kao zmije i bezazleni kao golubovi...'. Važna je bila i osobna hrabrost, ali i diplomatska vještina. Mi koji pamtimos biskupa Nežića znamo da nije imao hrabrost jednog Josipa Pavlišića, ali često je ipak znao vrlo hrabro istupati. (Sjećanje na Tijelovo 1957. u Pazinu, na procesiji oko crkve, i osvrta na napade u Glasu Istre na 'crnu školu'. 'Naša škola nije crna, iznutra je bijela, a izvana crvena'). Više je puta zbog takvih istupa (i još više zbog solidarnosti s drugim biskupima oko Svećeničkog udruženja) bio satima na saslušanjima na UDBA-i ili pred sudovima, čak je jednom bio i osuđen na zatvor, ali je rekao da sam neće poći, neka ga dođu privesti ako hoće. Nisu došli. U sjećanjima zapisuje lijep doživljaj krizme u Laništu 1951., prve nakon one 'krvave' 1947., dojmljivo pjevanje puka i posjet Bulešićevu grobu na groblju. Ali bilo je često i nezgodnih i opasnih situacija. Kod krizme u Podlabinu 1952. navečer je već kamen bačen na auto kojim je Biskup došao i oštetio ga. Te iste, 1952., godine danima prije krizme, u Višnjjanu se pričalo da će biti sprječena. Doista je te nedjelje i bila jedna manifestacija na Ticanu, čekalo se da Biskup iz Pazina onuda prođe. Biskup je, međutim, prenoćio u Poreču i preko mesta Labinci došao u Višnjan. Godine 1953., idući na krizmu u Sovinjak, Biskup se s dvama sjemeništarcima dovezao do Svih Svetih i otuda pošao pješice (noseći u ruksaku sve potrebno) preko Sv. Donata u Sovinjak. Povratak je bio preko Livada i Karobje – htio je tako izbjegći moguću zasjedu u Buzetu ili u dolini Mirne. Dana 15. XI. 1952. (bilo je to vrijeme velikih napada na biskupe zbog Svećeničkih udruženja), Biskup je bio u Krbunama. Zapisao je: 'Nisam htio da nas mrak zateče na putu u Krbune. Udbaš A. rekao je kasnije mons. Milanoviću: 'Da smo htjeli, mogli smo u Krbunama učiniti napad na biskupa i reći da je to učinio narod.' Sredstvo kojim je

Biskup tada putovao bio je mali sjemenišni kamiončić ili pazinski taksi ili pak prijevoz autobusom i vlakom s mnogim čekanjima i hodanjem. Tek će kasnije Biskup dobiti prvi auto, 'bubu'. Kroz slične će opasnosti prolaziti i svećenici (sjećanje vč. A. Prodana iz Raše i Sv. Lovreča, ali i Mirka Kolića, Mirka Štokovića, Josipa Cukarića...).

Širenje Evanđelja pisanim riječu

Biskup Nežić bio je visoko obrazovana osoba, doktor teologije, ascetičar, duhovnik u Sv. Jeronimu u Rimu i u Bogosloviji u Zagrebu, posebno sklon povijesnim istraživanjima i radu u arhivu, čovjek knjige i pera. Njegov je, među ostalim, vrlo stručno pisani tekst o istarskim svećenicima u 'Leksikonu ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva' te mnoge vrijedne knjižice ili stručni članci u reviji *Croatica Cristiana* te u *Istarskoj Danici* i *Ladonji* – iz istarske crkvene povijesti. Imajući osjećaj za kulturne vrednote, on je uspio spasiti mnoštvo starih vrijednih oltara, slike i kipova iz seoskih (osobito poljskih) crkava. Mnoge su vrijedne stvari tada, nažalost, nestajale ili su za sitnicu prodavane.

Odmah po dolasku na službu apostolskog administratora u Pazin počeo je s pisanjem, umnažanjem ciklostilom i slanjem svećenicima *Crkvenih obavijesti*. Smatrao je to važnim načinom povezivanja i komunikacije sa svećenicima. Uglavnom je volio sam sve to raditi (pamtimos njegove nokte crne od ciklostilske masti), ponekad je bio i kažnjavan od vlasti ('jer nije dostavio tužiteljstvu tri primjera'). Za pojedine, pak, prigode pisao je svećenstvu i narodu *Poslanice* ili čak dao tiskati knjižice. Tako je za Marijansknu godinu 1954., proglašenu za cijelu Crkvu, Biskup povremeno slao svećenicima pisane materijale za propovijedi. Po dekanatima je bila organizirana proslava *Marijanske godine*, Biskup je došao na sva ta slavlja (Beram, Boljunko Polje, Šterna, Poreč, Rovinj, Pula...). Već 1949. pisao je poslanicu o štovanju sv. Josipa (kasnije izdana knjižica), slično i prigodom drugih događanja važnih za Biskupiju ili cijelu Crkvu: proglašenje dogme o Marijinu Uznesenju 1950., Lurdska godina 1958., otvaranje II. vatikanskog sabora 1962., Godina vjere 1967., 25. obljetnica Pazinskog sjemeništa 1970., slavlje 'Istarska Crkva jedna' 1978. (knjižica), Dobrilina godina 1982. U poslanicama i knjižicama Biskup izlagao je katolički dogmatski i moralni nauk, a na prigodnim hodočašćima – dekanatskim, biskupijskim ili nacionalnim – ohrabrvao je vjernike u življenu kršćanskih vrednota. Veliko su značenje za vjernike, osobito u ono vrijeme, imale takve manifestacije vjere. Sjetimo se iznimno velikog značenja za našu Crkvu i narod – onih velikih slavlja Trinaest stoljeća

kršćanstva u Hrvata: Solin '76., Nin '79., Biskupija kod Knina, Marija Bistrica '84.

Na planu katehizacije

Katehizacija je, osim nedjeljnih propovijedi, bila najistaknutiji i često jedini konkretni rad na odgoju vjere. Nažalost, u nekim prošlim vremenima postojala je samo kao priprava djece na primanje sakramenata, koja se pojedine godine obavljala tijekom nekoliko ljetnih mjeseci. Prve pričesti i krizme bile su krajem ljeta ili najesen. Tek polako, 1960-ih i 1970-ih godina, pod utjecajem dobrih primjera izvana (osobito iz Đakovačke biskupije koja je uvijek u tome prednjačila, ali i kao plod pastoralnih tečajeva za svećenike), a onda i nastojanjem mnogih zauzetih svećenika prelazit će se na vjeroučenja za sve školske razrede, tijekom cijele školske godine. Župnici će svoje konobe u župnim kućama ili neke druge prostore pretvarati u vjeroučenje dvorane. Časne sestre, kojih je tada bilo mnogo i po našim župama, bit će nove vjeroučiteljice. Osnovalo se Katehetsko vijeće koje je davalо inicijative i smjernice. Biskup Nežić je sve te inicijative poticao i podržavao, branio je svećenike kad je dolažilo do incidentnih situacija (a bilo ih je gotovo svakodnevno jer su revni drugovi učitelji terorizirali djecu, a roditeljske je hrabrosti često nedostajalo). Svećenici su vrlo često (stalno) bili pozivani pred sudca za prekršaje zbog filmina/dijapo positiva koji su tada bili velika novost (donosili su se iz Trsta), a to je bilo označeno kao širenje propagandnog materijala, kao nekakvo umnažanje slika. **Šezdesetih godina zaredali su i biskupijski ministrantski susreti.** Biskup u svom *Dnevniku bilježi susret ministranata* u Pazinu 1965. pa 1969. kad se u Sjemeništu skupilo 200 ministranata (svi u liturgijskim odjeljima) i cijelodnevni duhovno-rekreacijski program za njih. Popodne ih je i Biskup došao posjetiti, pozdraviti i podijeliti bombone. Rad s ministrantima u župi – uz sve druge župničke obvezne – bio je i nekada (kao i danas) važan u vjerskom formiranju mladih, pa i u buđenju duhovnih zvanja.

Biskup se radovao i također podržavao **okupljanje djevojčica: susret se za njih godinama** održavao u Sjemeništu tijekom zimskih praznika. Posebno vrijedni bili su također susreti za djevojčice što su ih godinama, ljeti tijekom nekoliko dana za pojedinu grupu, organizirale Župne sestre u Pazinskim Novakima. Radost za biskupa Nežića bili su početci **okupljanja mladih**, što je bio započeo s našim studentima Antonom Hek dok je studirao u Zagrebu. Kasnije je te susrete godinama organizirao Sergije Jelenić, pa Blaž Bošnjaković. Biskup je sve te inicijative odobravao, pratio, podržavao." (nastavlja se)

Miranda i Josip Opatić proslavili 50. obljetnicu braka

SV. LUCIJA PAZINSKA Radost je bila vidjeti bračni par Opatić iz mješta Munci iz Župe sv. Lucije Pazinske kako veselo koračaju zajedno s djecom, zetovima, snahom, unucima i rođabinom prema crkvi da zajedno svi zajedno zahvale Bogu na proživljenih i doživljenih 50 godina braka. Dana 29. travnja 1967. god. vjenčao ih je na Starom Pazinu pok. vlc. Anton Merlić (jer su tada Munci pripadali Župi sv. Jurja – Stari Pazin). Kako je Josip potekao iz brojne obitelji Opatić iz Pazinskih Novaka koja je imala devetero djece, bilo je nekako logično da se nastane kod Mirandinih u Muncima jer je ona imala samo jednu sestru, a jedna je umrla kao dijete. Mnogi pamte Josipa koji je 40 godina proveo kao zaposlenik tvrtke "Usluga" iz Pazina, a od toga punih je 30 godina radio na poslovima pogrebnika. Uvijek na usluzi i pun suošćećanja s mnogim obiteljima prilikom sahrane njihovih najmilijih. Miranda se pak za to vrijeme brinula za domaćinstvo, *kampanju*, blago i brojnu obitelj. Da nije uvijek bilo jednostavno, dovoljno je napomenuti kako je nekoliko godina pod istim krovom živjelo 10 članova: s trima prezimenima: Ujčić, Opatić i Široli. Osim toga, Miranda je dugogodišnja zauzeta vjernica, aktivna pastoralna djelatnica te je dugo bila članica Župnoga vijeća. No, uz Božju pomoć sve se stigne i ništa nije teško. Tako su u skladnu braku odgojili troje djece: Lorisa, Radenku i Biserku, koji su im podarili četvero unuka: Endiju, Entonija, Keti i Andiju. I kao što je župnik vlc. Zec u propovijedi istakao: "Kuća koja se gradi na

stijeni, ostaje čvrsta i ne da se poljuljati...", tako i ova kršćanska obitelj, građena na temeljima vjere u Isusa Krista i pouzdanju

u Boga, svjedoči radost obiteljskoga života. Neka ih zdravlje i radost prate još mnoga ljeta! (M. F.)

Križni put u „puštinji“

Svećenici su Vodnjanskog dekanata na svojem mjesecnom susretu u Krnici u ponедjeljak, 3. travnja, pohodili crkvu svete Agnijije, gdje se mladi vole vjenčavati, i obavili Križni put od crkve do ostataka crkve Svetog Križa, na kojih 500 m. Ispod ruševina starog Raklja pružaju se morski zaljevi, još neotkrivena turistička ljepota Istre. Tekst je Križnoga puta bio onaj Josipa Ratzingera, pape u miru, a koji je služio za Križni put održan u rimskome Koloseumu 2005. godine. Moglo bi se reći: „Što je rimska Arena prema ovdašnjoj prirodnoj ljepoti?“ (M. J.)

Plovno hodočašće Sv. Jurju

VRSAR Na Mali Uskrs, u nedjelju, 23. travnja 2017. u Vrsaru je, hodočašćem brodicama na otok sv. Jurja u vrsarskom akvatoriju, proslavljen blagdan sv. Jurja, čime se onđe ujedno obilježava i početak turističke sezone. Nakon okupljanja u poslijepodnevnim satima, vrsarski su ribari svojim brodicama sa starog mola na otok sv. Jurja prevezli oko 250 hodočasnika koji su pristigli iz raznih krajeva Istre, odazvavši se na poziv župnika vlč. Lina Zohila.

Po dolasku na otok uslijedila je procesija oko otoka, po uređenoj šetnici, moleći Krunicu i pjevajući prigodne pjesme. Uslijedilo je misno slavlje ispred drevne crkve sv. Jurja, koje je predvodio p. Drago Marić, u zajedništvu s vlč. Ivanom

Princom, župnikom Nove Vasi Porečke i Tara, te domaćinom, vlč. Linom Zohilom, župnikom Vrsara i Gradine. Propovjednik je u prigodnoj homiliji, govoreći o sv. Jurju, naglasio njegovu postojanost u vjeri koju je i u nadasve teškim trenutcima sv. Juraj sačuvao te je za nju žrtvovao i svoj vlastiti život. Njegovu je vjernost Kristu i čvrstoću vjere usporedio s postojanošću proroka Danijela, koji bi bačen u jamu s lavovima, no Jahve ga je čudom sačuvao. Ranokršćanski svetac mučenik sv. Juraj jedan je od najslavnijih kršćanskih mučenika kojega jednako intenzivno časte Istočna i Zapadna Crkva. Na kraju je vlč. Zohil zahvalio svima koji su na bilo koji način doprinijeli da to slavlje protekne u lijepu i skladnu ozračju: ribarima koji su prevezli hodočasnike na otok, Komunalnom poduzeću Montraker, čiji su djelatnici uredili otok i šetnicu po kojoj je prošla procesija, te Turističkoj za-

jednici i Općini Vrsar koji su se pobrinuli za prigodno čašćenje svih sudionika po povratku na Stari mol. Nakon zajedničke fotografije hodočasnici su prevezeni natrag do Starog mola gdje je nastavljeno druženje uz okrepnu. Crkvica sv. Jurja iz 9. stoljeća, na istoimenom otoku, izgrađena na prirodnoj stijeni, temeljito je obnovljena i ponovno posvećena 1996. godine. Iznutra je krase tipično ranokršćanske, dvije unutarnje apside, koje predstavljaju njezinu specifičnost, a tragovi hrvatskog pletera pokazatelj su nacionalnog sastava stanovništva u vrijeme kada je crkvica građena. Vrsar se u povijesnim zapisima prvi put spominje kao „Orsera sull'insula“ u 3. stoljeću, a ostaci kamenoloma na vrhu otoka te druge arhitektonske modifikacije terena pokazatelji su rane naseljenosti otoka. (tekst: G. Krizman, foto: G. Abrami)

HODOČAŠĆE BOLESNIKA

U ponedjeljak po Duhovima, 5. lipnja 2017., na blagdan Blažene Djevice Marije Majke Crkve, upriličit će se u franjevačkoj crkvi u Pazinu HODOČAŠĆE ZA BOLESNIKE, NEMOĆNIKE I OSOBE POSTARIJE DOBI, prema sljedećem rasporedu:

16,00 – Prihvatanje hodočasnika i početak

ispovijedanja

17,00 – Sv. krunica i Litanije Majke Božje

17,30 – Koncelebrirana sv. misa

Za vrijeme sv. mise dijelit će se bolesničko pomazanje.
Poslije sv. mise zajednički je rekreativni susret.

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVIĆA"

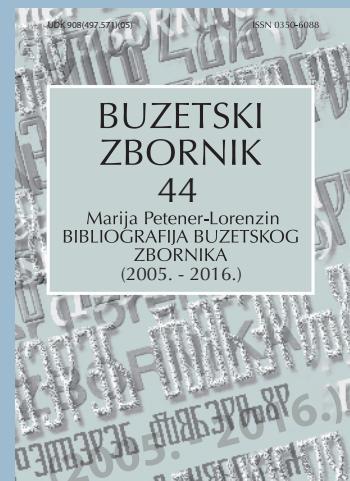
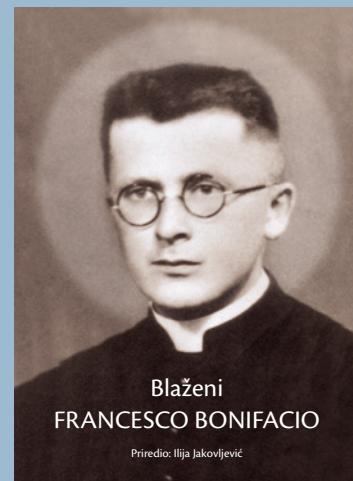
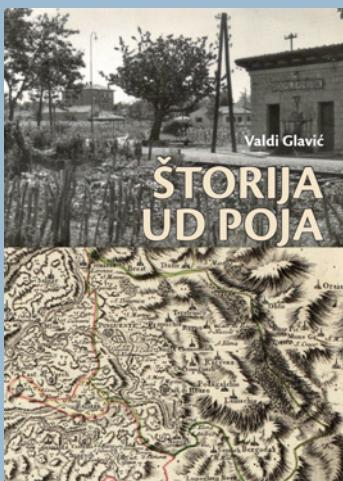
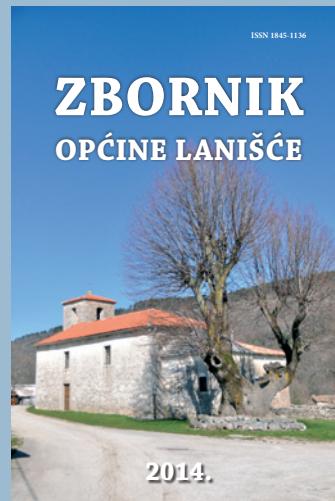
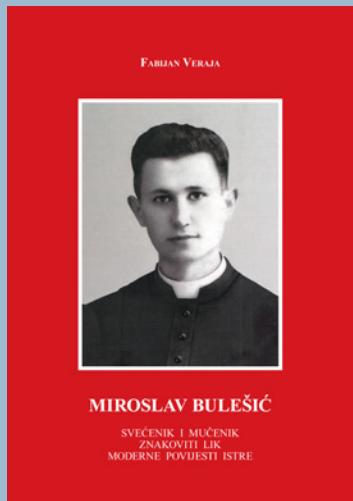
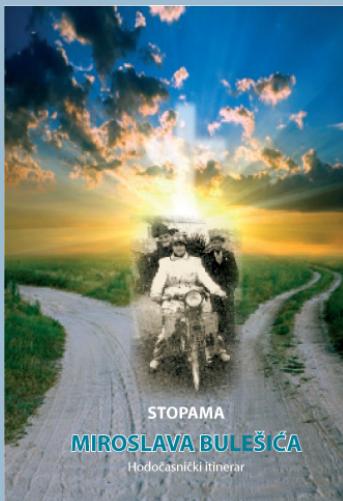
Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin,
narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082

PULA, Daniloov trg 1, tel. 052/216 498

POREČ, Eufrazijske 22, tel. 052/451 784

Radio Istra

Učka 96,9 - Pula 98,0 - Rovinj 88,0 - Buje 97,9
Umag 107,3 - Rabac 92,1 - Poreč 98,5

KAP ZA DOBAR DAN

- duhovna misao za bolji početak dana
- od ponedjeljka do subote u 06:30

PUTEVIMA VJERE

- središnja vjerska emisija
- petkom u 17:04

SUSRET S IZVOROM

- komentar nedjeljnog Evanđelja
- nedjeljom u 8:30

Jurja Dobrile 6, Pazin - tel: 052/ 88 77 11
www.radioistra.hr